

Burgerinitiatief

voor Participatie
& Goed Bestuur

Voor Onze Toekomst

PROJEKTA • VES • VSB • VIDS • Tropenbos International Suriname • Green Heritage Fund Suriname • Stichting Projekten Christelijk Onderwijs Suriname • Stichting Onderwijs EBGS • Stichting Ultimate Purpose • Women's Rights Centre • Vrouwen Parlement Forum • LGBT Platform Suriname • STAS Caribe • Global Shapers Paramaribo • Universiteitsinstituut Kinderrechten (UK) • Foundation for Human Development • Sofie Ruysschaert (WWF Guianas) • Monique Essed-Fernandes • Antoon Grunberg • Fenna Walhain • Hans Lim a Po • Lisa Best • Nancy del Prado

This initiative is funded by the
European Instrument for
Democracy & Human Rights

Inhoud

Wie wij zijn en wat wij doen.....	1
1. Fundamenten Voor Onze Toekomst: Democratie, Rechtsstaat en Mensenrechten	4
2. Financieel-economisch en monetair beleid	16
3. Decent Work.....	20
4. Milieu	23
5. Ruimtelijke ordening	27
6. Inheemse en tribale volken	29
7. Onderwijs.....	33
8. Jongeren en Sport.....	37
9. Gezondheidszorg	41
10. Gender	45
11. Kinderrechten	49

Wie wij zijn en wat wij doen

Op 25 mei a.s. betreden de kiezers het stembok. Voor enkele seconden zijn zij de machtigste mensen in ons land. Zij bepalen wie hun stem zal zijn in het parlement, wie er namens hen het land mag regeren. Die macht blijft maar enkele seconden bestaan. Want hoeveel werkelijke invloed hebben kiezers op de toekomst van Suriname? En waarop is hun stemkeus werkelijk gebaseerd?

Inhoudelijke keus?

Verkiezingen in Suriname gaan nauwelijks over inhoudelijke keuzes. Partijprogramma's worden vaak pas in de laatste weken voor de verkiezingen gepresenteerd aan het publiek- bij de vorige verkiezingen kwam het eerste programma nog geen 2 maanden voor 25 mei uit. In het verleden zagen we programma's die kopieën waren van voorgaande; volledige programma's die slechts enkele pagina's besloegen; en programma's die slechts wensenlijsten waren- niet onderbouwde opsommingen van wenselijkheden waar geen weldenkend mens tegen kon zijn. Want we willen toch allemaal meer geld verdienen, betere gezondheidszorg, beter onderwijs, meer gelijkheid, minder corruptie, minder criminaliteit, een beter milieu? Wat de programma's niet vertellen is hoe de meeste van die mooie wensen werkelijkheid zouden moeten worden.

"Dit is onze bijdrage aan de versterking van onze democratie, en vergroting van de beleving van de rechten van alle burgers."

Je kunt je afvragen of partijen wel echt verschillen in de manier waarop ze kijken naar mensen, de maatschappij, en ontwikkeling – of er een ideologisch verschil is in een mens- en maatschappijvisie.

Een snelle analyse van een aantal partijprogramma's van de vorige verkiezing gaf aan dat er een grote overlapping is in thema's. In 208 pagina's aan partijprogramma (van Megacombinatie, Nieuw Front, DOE, Volksalliantie en A-Combinatie) kwamen we 233 keer de woorden onderwijs/educatie tegen; 165 keer economie en 110 keer milieu. Daarmee waren die thema's verreweg de belangrijkste voor de partijen. Zaken als rechtsstaat, goed bestuur en corruptie/corruptiepreventie kwamen veel minder aan de orde. Jongeren, vrouwen, armoede en huisvesting lagen ergens daartussen, maar met 77 keer jongeren genoemd, komt zelfs die meest genoemde groep niet in de buurt van bijvoorbeeld het belang dat men aan economie/economische ontwikkeling hecht, of aan milieu, of onderwijs. Toch zien we die gelijkgestemdheid niet vertaald in voortvarend beleid; ze vormt ook geen punt bij het vormen van een regering.

In de fase na de verkiezingen, in geval van coalitievorming, zijn inhoudelijke overwegingen immers nauwelijks aan de orde bij de onderhandelingen. De rol van partijprogramma's, als ze al ooit enige betekenis hebben gehad, is uitgespeeld. De onderhandelingen worden niet gevoerd op basis van ideeën over de ontwikkelingsvisie voor Suriname, maar is een machtsstrijd over de verdeling van posten: ministers, directeuren, districts-commissarissen, ambassadeurs.

Gebrekkige samenhang plannen

Maar elke regering is gebonden aan de wet, die zegt dat zij een regeerprogramma en een meerjaren ontwikkelingsplan moet presenteren. Wat er dan gepresenteerd wordt is een willekeurige samensmelting van ideeën en wenselijkheden, die vaak niet uitvoerbaar zijn: niet in een regeerperiode van vijf jaren, of omdat de kosten voor de uitvoering van het ontwikkelingsplan niet of onvoldoende zijn berekend. Bovendien wordt er nauwelijks meer omgekeken naar het meerjaren ontwikkelingsprogramma, na zijn aanname. De samenhang tussen het programma, de jaarplannen van de Ministeries, districtsplannen en diverse begrotingen is eveneens zoek. De voortgang van de uitvoering van beleidsvoornemens wordt ook niet systematisch gemonitord. De effectiviteit en de efficiëntie van beleid worden niet gemeten en we modderen verder zonder te weten of hetgeen gedaan wordt ook werkelijk zinvol is, en of de gestelde doelen bereikt worden.

Het woord aan burgers

Het Burgerinitiatief voor Participatie en Goed Bestuur bestaat uit personen verbonden aan *civil society* organisaties en uit individuele burgers. Deze groep burgers verzamelde zich in de weken voor de verkiezingen, en ging na: wat zijn voor ons de dingen die er echt toe doen op ons werkgebied? Wat zou hoog op de agenda moeten staan van elke partij, en dus van elke komende regering? Want voor ons zijn de verkiezingen slechts een momentopname. Het echte werk is het regeren. Wij willen weten: wat zullen de uiteindelijke prioriteiten zijn voor de komende regeerperiode? En houdt men zich ook aan die prioriteiten? Worden gemaakte beloftes ingelost? Hoe zullen wij dat weten?

In Suriname is er nauwelijks een cultuur van verantwoording en rekenschap binnen de publieke sector – sloten van jaarrekeningen van de ministeries worden niet openbaar gemaakt. Wij kunnen dus niet weten hoe het geld – ons geld – besteed wordt. De instituten die zorg moeten dragen voor de controle – Rekenkamer en CLAD – functioneren nauwelijks. Als zij al onderzoek plegen, dan zijn die rapporten niet beschikbaar voor het publiek. Hoe kunnen we dan objectief meten en weten wat beleidsmakers doen? Of zij zich houden aan hetgeen beloofd is tijdens verkiezingen, vastgelegd in ontwikkelingsplannen en regeringsverklaring?

Als de instituten dat niet doen, dan moeten wij, burgers dat zelf beginnen te doen. Dat doen we als volgt:

1. Het document “Voor Onze Toekomst” geeft onze prioriteiten aan voor de komende regeerperiode, ongeacht wie aan de macht komt. Het document is (voornamelijk) gestoeld op discussiepapers samengesteld door werkgroepen en besproken tijdens mini-workshops met een bredere groep vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en burgers. De thema’s zijn niet uitputtend – ze bestrijken slechts die gebieden waar de betrokken organisaties en personen zich sterk voor maken: democratie, goed bestuur en rechtsstaat; milieu; financieel-economische en monetaire ontwikkeling; kinderrechten, gender, rechten van Inheemsen en Tribale Volkeren; fatsoenlijk werk; onderwijs; gezondheid; sport; ruimtelijke ordening.
2. Partijprogramma’s zullen, vlak voor de verkiezingen, getoetst worden aan de hand van deze thema’s en prioriteiten; en de bevindingen gepubliceerd, om zo kiezers die belang hechten aan inhoudelijke keuzes, in elk geval enige handvaten te bieden voor die keus.
3. Het Burgerinitiatief vormt een systeem van eenvoudige participatieve beleidsmonitoring. Nadat de verkiezingskoorts is geluwd, en wij weer overgaan tot de orde van dag, zullen de mensen/organisaties betrokken bij dit initiatief, op hun werkgebied enkele indicatoren bepalen waarmee wij de uitvoering van beleid volgen. Die indicatoren zullen gekozen worden op basis van de beleidsvoornemens van de nieuwe Regering, en vertaald worden naar meetbare zaken. Vervolgens doen wij verslag van onze bevindingen. Daarmee is het Burgerinitiatief ook een maatstaf van de openbaarheid van bestuur – zullen wij toegang hebben tot de benodigde informatie? Ook dat zullen we melden.

Dit is ons voornemen. Dit is onze bijdrage aan de versterking van onze democratie, en vergroting van de beleving van de rechten van alle burgers.

Het Burgerinitiatief voor Participatie en Goed Bestuur

PROJEKTA	Women’s Rights Centre
VES (Vereniging van Economisten in Suriname)	Vrouwen Parlement Forum
VSB (Vereniging Surinaams Bedrijfsleven)	LGBT Platform Suriname
VIDS (Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname)	Stas Caribe
Tropenbos International Suriname	Global Shapers Paramaribo
GHFS (Green Heritage Fund Suriname)	Universiteitsinstituut Kinderrechten (UK)
Stichting Projekten Christelijk Onderwijs Suriname	Foundation for Human Development
Stichting Onderwijs EBGs	Sofie Ruysschaert (WWF Suriname)
Stichting Ultimate Purpose	Monique Essed-Fernandes
Lisa Best	Antoon Grunberg
	Fenna Walhain
	Hans Lim A Po
	Nancy del Prado

1. Fundamenten Voor Onze Toekomst: Democratie, Rechtsstaat en Mensenrechten

Sharda Ganga, Annette Tjon Sie Fat & Rayah Bhattacharji (PROJEKTA), Max Ooft (VIDS), Hans Lim A Po

Inleiding – een sterke democratie, een rechtvaardige samenleving

We willen allemaal een betere samenleving, waarin de mens, en menselijke waardigheid, centraal staan. Waarin er rechtvaardigheid is en waar een ieder zich gelijkkelijk beschermd voelt door de wet. Een samenleving waar respect voor, en de beleving van mensenrechten de grondslag zijn voor het handelen van zowel burgers als bestuurders, ongeacht of ze bij de Staat, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties of andere instituten zitten.

Onderzoek en ervaringen uit de wereld leren dat een dergelijke samenleving pas mogelijk is als er bewust, beleidsmatig, resultaat-gericht en consequent (dus ongeacht welke regering aan de macht is), gestreefd wordt naar duurzame verwezenlijking van een aantal basisfundamenten voor zo een samenleving. En deze fundamenten, of pilaren van de samenleving, zijn allemaal nodig en ondersteunen elkaar; zonder de ene werkt de andere ook niet en blijft er instortingsgevaar.

Ten eerste moet er een **sterke overheid** zijn, die de gang van zaken in het land effectief en rechtvaardig kan besturen. Een overheid die zich laat leiden door het respecteren, beschermen en vervullen van mensenrechten, die zich houdt aan wet en recht, die sterke mechanismen heeft voor controle en toezicht, die een ieder, alle groepen en alle lagen van de samenleving, op een inclusieve manier de ruimte biedt om daadwerkelijk inspraak te hebben bij beleid en besluitvorming, die geen corruptie en vriendjespolitiek toelaat, die transparant en controleerbaar is en op een serieuze manier invulling geeft aan goede interactie met het volk.

Ten tweede moet er een **sterk maatschappelijk middenveld (civil society)** zijn, die duurzaamheid voorstaat en met het oog daarop werkelijk participeert in beleid en besluitvormingsprocessen, die vanuit de beleving van de burgers kritisch toezicht houdt op de gang van zaken in het land (op de overheid, op het bedrijfsleven, op maatschappelijke organisaties zelf, dus op elkaar), die opkomt voor mensenrechten, bereid is om duidelijk van zich te laten horen als het er scheef aan toe gaat en ook echt kan afdwingen, zo nodig met de nodige wettelijke regelingen daartoe, dat de overheid of regering niet over de schreef gaat.

De derde poot van wat wordt genoemd de democratische driehoek, wordt gevormd door de **private sector**, de markt. Zij draagt bij aan de samenleving door het creëren van werkgelegenheid en welvaart maar kan ook een belangrijke rol vervullen in het in stand houden en bevorderen van een rechtvaardige samenleving.

Deze drie poten zijn allemaal van even groot belang voor een gezonde democratie: ze moeten elkaar in evenwicht houden. Daarom moeten er ook **sterke mechanismen** zijn die de **wisselwerking** tussen Staat, markt en maatschappelijk middenveld mogelijk maken. Mechanismen om effectief te kunnen participeren, elkaar ter **verantwoording** te roepen en **rekenschap** af te dwingen, om **transparantie en informatie** op te eisen als die niet vrijwillig worden gegeven. Om corruptie te voorkómen en te bestrijden. Om **respect voor mensenrechten** te kunnen afdwingen. Dergelijke mechanismen moeten wettelijk vastgelegd worden, zodat ze opeisbaar zijn.

Dit zijn de belangrijkste (maar niet de enige) kenmerken van een effectief, goed functionerend land. Binnen zo een samenleving moet er verder een duidelijk, toekomstgericht beleid zijn, dat doelbewust en resultaatgericht streeft naar rechtvaardigheid, welvaart en welzijn, zonder enige ongelijkheid of ongelijke behandeling en kansen voor wat betreft woonplaats; etnische

identiteit; cultuur; individuele of tribale levenswijze; geloofsovertuiging; huidskleur of hoofdhaar; afkomst of woonplaats; rijk of arm; vrouw- of man-zijn; kinderen of volwassenen; jonge(re) mensen of senior-burgers; seksuele geaardheid, met of zonder een beperking, of welke andere status dan ook, zoals dat in artikel 8 van onze Grondwet bedoeld wordt. Voor die rechtvaardigheid is het vereist dat de beginselen van de rechtsstaat in de praktijk leidend zijn voor het handelen van ons allemaal.

Die samenleving vereist ook dat wij een ontwikkelingsstrategie omarmen die gebaseerd is op het principe van **inclusiviteit**. In zo een inclusieve ontwikkelingsvisie hebben alle (groepen van) mensen de gelegenheid om effectief bij te dragen aan het creëren van kansen; ze delen op rechtvaardige manier in de welvaart; en ze hebben het recht, en de ruimte, om mee te beslissen over de besluiten die hun leven bepalen. Burgers hebben en beleven ook hun recht op het vragen om rekenschap, en die verantwoording te verkrijgen van de overheid en anderen die namens hen regeren en hen vertegenwoordigen, zodat hun besluiten getoetst kunnen worden op rechtvaardigheid, rechtmatigheid en doelmatigheid. Deze inclusieve ontwikkelingsstrategie is aldus gebaseerd op de principes van een mensenrechtenbenadering van ontwikkeling: een resultaatgericht streven naar het daadwerkelijk vervullen van mensenrechten bij elk beleid, programma of project, met garandering van participatie, non-discriminatie, gelijkheid en gelijkwaardigheid, rechtsstaat en rekenschap. Deze mensenrechtenbenadering van ontwikkeling is ons belangrijkste uitgangspunt.

De uitdagingen voor Suriname

Groeiende ongelijkheid

Een fundamenteel probleem van onze samenleving is dat grote groepen uitgesloten worden van zinnvolle invloed op de besluiten die hun leven bepalen. Zij worden niet gehoord bij besluitvorming, en al te vaak is hun belang ook niet de primaire overweging bij het nemen van besluiten en de uitvoering van plannen. Grote groepen delen ondanks hun eigen inzet, vanwege structurele problemen die hen gelijkwaardige kansen ontnemen, ook niet in economische welvaart, hoewel zij wel de eersten zijn die de gevolgen van economische neergang ondergaan.

Er is een structurele ongelijkheid tussen diverse segmenten van onze samenleving: tussen stad en binnenland/platteland; tussen rijken en armen; tussen vrouwen en mannen; tussen kinderen en volwassenen; tussen jonge(re) mensen en senior-burgers. Er is weinig aandacht voor mensen met een beperking, er is institutionele discriminatie van mensen op grond van hun seksuele geaardheid (zoals in de Pensioenwet nu vastgelegd) en op grond van hun cultuur en levenswijze (bijvoorbeeld collectief eigendom van inheemse en tribale volken dat niet erkend wordt), er zijn weinig ontplooiingsmogelijkheden voor jongeren.

Die ongelijkheid is terug te vinden in de minder dan gunstige staat van onze menselijke ontwikkeling. Op de *Human Development Index 2013* van de UNDP bevindt Suriname zich weliswaar nog net binnen de groep landen met een hoge graad van menselijke ontwikkeling (plaats 100), maar als die Index wordt gecorrigeerd met de mate van ongelijkheid (*inequality*), dan valt ons land minstens 6 plaatsen naar beneden, naar de groep van landen met een gemiddelde graad van menselijke ontwikkeling. Dat is voor een land dat zich voorstaat op haar economische voorspoed in tijden van mondiale economische stagnatie en achteruitgang, geen goede score. Zeker niet als in ogenschouw wordt genomen dat tussen 2008 en 2013 wij geen significante verandering van positie op de HDI zien, terwijl er zeker wel sprake was van een economische groeiperiode.

"Er is een structurele ongelijkheid tussen diverse segmenten van onze samenleving."

Politieke cultuur en de ineffectieve staat

Tegelijkertijd zien wij een steeds grotere afhankelijkheid van individuele burgers en bedrijven van de gunsten van de Staat, en van politieke machthebbers. De Staat Suriname wordt steeds meer vereenzelvigd met toevallige politieke machthebbers en de elites om hen heen. Voor grote delen van de bevolking is niet de Staat Suriname verantwoordelijk voor een rechtvaardige herverdeling van de welvaart en voor het garanderen van de publieke goederen waar alle burgers recht op hebben, maar het is de Partij, of de Partijleider die dat moet doen bij wijze van wilde weldoener (de "Robin Hood-mentaliteit").

De verwevenheid van partijpolitiek met alle aspecten van onze maatschappij, en in alle facetten van het overheidsfunctioneren en de rechtsstaat, is gevaarlijk. Besluiten worden dan immers niet genomen op basis van het algemeen belang, maar op basis van partijpolitieke banden en persoonlijke belangen.

Patronage, nepotisme en belangenverstrengeling worden geïstitutionaliseerd, en worden niet eens meer als wezenlijke corruptieve handelingen herkend. De systematische uitholling van de capaciteit van de Overheid om haar taken naar behoren uit te voeren is direct terug te brengen naar de wijze waarop de politiek het overheidsapparaat als haar eigendom ervaart. Zelfs de allerlaagste administratieve en technische functies zijn onderworpen aan politieke invulling, kennelijk voorbijgaand aan de nodige capaciteiten van de aangestelde personen.

De hervorming van de publieke sector is al jaren, op papier althans, een urgent agendapunt van opeenvolgende regeringen, maar de onmogelijkheid van het scheiden van politieke en administratieve functies maakte elke wezenlijke hervorming onmogelijk.

De politieke cultuur staat ook het functioneren van de volksvertegenwoordiging in de weg vanwege de strenge eis van politieke loyaliteit; de vereenzelviging van de coalitie in het parlement met de regering en vice versa, en de onmacht van de oppositie om van de regering transparantie en rekenschap 'af te dwingen'. Het gevolg is dat de politieke en economische macht van een kleine elite de ruimte wordt gelaten om zich ten koste van de

samenleving te verrijken, en als een kankergezweel door te woekeren, waardoor herstel steeds moeilijker wordt.

"Het kernprobleem waar wij mee geconfronteerd worden is dat onze Staat in wezen ineffectief is."

Het kernprobleem waar wij mee geconfronteerd worden is dat onze Staat in wezen ineffectief is: zij is niet in staat om op verantwoorde en duurzame wijze de taken en functies

uit te voeren die horen in een democratische rechtsstaat.

Naast deze interne uitdagingen zijn er ook een aantal globale andere uitdagingen waar we voor staan: nieuwe ontwikkelingen in de wereld, waar als land een antwoord op gevonden moet worden. Bovengenoemde uitdagingen – de structurele maatschappelijke ongelijkheid en de ineffectiviteit van onze Staat vanwege o.a. de politieke cultuur – staan echter ons vermogen om weerstand te bieden aan, of om te kunnen gaan met externe uitdagingen, in de weg. Klimaatverandering en de turbulentie die gepaard gaat met de verdere globalisering van de wereldeconomie zijn twee van zulke externe uitdagingen. Ook voor deze uitdagingen, die wel degelijk de gang van zaken in eigen land beïnvloeden en evengoed een degelijk beleid vereisen, is een sterke, integere en rechtvaardige Staat noodzakelijk.

Klimaatverandering

Klimaatverandering is misschien wel de meest ingrijpende uitdaging van onze tijd. Wereldwijd zijn de gevolgen van klimaatverandering reeds merkbaar: smeltende ijskappen, meer of grotere stormen, meer regen, of in sommige gebieden juist veel meer droogte, hogere temperaturen, vaker overstromingen.

Onze laag liggende kustvlakte is vooral kwetsbaar vanwege de stijgende zeespiegel, als gevolg van klimaatverandering. Omdat het centrum van alle economische bedrijvigheid

gestuurd wordt vanuit Paramaribo, en bijna de gehele bevolking in de kustvlakte woont, zullen er drastische negatieve gevolgen zijn voor de economie van het hele land.

Ook andere gevolgen van klimaatverandering zullen in de komende jaren voelbaar worden, zoals: een afname in de productie van de traditionele landbouwgewassen zoals rijst, bananen en groenten door extreme weersomstandigheden (aanhoudende regen/droogte), verlaagde of volledige ontwrichting van de energieopwekking als gevolg van het dalende waterniveau van het Afobaka-stuwmeer, en waarschijnlijk minder water in de kleinere kreken waaruit de binnenlandbewoners drinkwater putten.

Suriname zal dan ook een gedegen plan moeten voorbereiden, terwijl de algemene capaciteit versterkt zal moeten worden om: de impact van klimaatverandering op de wereld te begrijpen; analyses te doen om de gevolgen voor Suriname goed te begrijpen; een stem te hebben in de internationale onderhandelingen over mitigatie, adaptatie en het sturen van financieringsstromen die beloofd zijn in dat kader.

Verdere mondialisering van de economie-de nieuwe economische wereldorde

In de 21ste eeuw is de verwevenheid van de economieën van alle landen een feit. Hoe goed een land haar zaken ook op orde heeft, zij kan zich niet onttrekken aan hetgeen zich op mondiaal niveau afspeelt. De kwetsbaarheid van kleine economieën zoals Suriname wordt alleen maar versterkt als er in-huis geen orde op zaken is. Daarom is het van urgent belang om als kleine, kwetsbare economie zo efficiënt en slagvaardig mogelijk, tegen de laagste kosten, te produceren en diensten te verlenen. Dat hebben wij wél in de hand.

De wereldeconomie wordt onder meer gekenmerkt en beïnvloed door schommelingen van de wereldmarktprijzen voor brandstoffen en natuurlijke hulpbronnen, zoals goud. Dalende prijzen zorgen voor afnemende inkomsten in landen die olie (e.a. brandstoffen) exporteren. Daarbij komt de afnemende groei in investeringen in China (waardoor de vraag naar inputs en grondstoffen niet groeit). De economie van de VS trekt weer iets aan, maar de groei is nog niet stabiel. De Europese groei is fragiel en wordt gekenmerkt door aanhoudende hoge werkloosheid, een bankensector die ernstig aan banden is gelegd door toezichthouders en aanhoudende druk van vluchtelingen uit oorlogsgebieden. Overheidsbezuinigingen staan nog steeds hoog op de agenda, en dat heeft gevolgen voor de landen die naar Europa exporteren. Deze trends hebben alle hun invloed op de wereldhandel in grondstoffen, agrarische producten en olie. Dit zijn nu juist de exportproducten van Suriname en een uiterst goed uitgebalanceerd productie- en exportbeleid is zeer dringend nodig om de Overheidsinkomsten op een aanvaardbaar niveau te houden.

Naar een rechtvaardige samenleving: een mensenrechtenbenadering van ontwikkeling

Ontwikkelingsstrategieën waarbij mensen gezien worden als lijdzame ontvangers van liefdadigheid – een stuk grond, een cassaverasp, een rolstoel – zijn al decennia terug als niet duurzaam, maar bovenal als niet-rechtvaardig ontmaskerd. Liefdadigheid impliceert dat de “gevers” vrij zijn in wat zij willen geven, wanneer, aan wie en hoe zij hun giften verdelen; de “ontvangers” horen blij en dankbaar te zijn dat er aan hun gedacht wordt. De in Suriname zo vaak gebezigde uitspraak “wij gaan ontwikkeling brengen voor de mensen”, geeft aan dat deze denkwijze hier nog altijd gemeengoed is onder beleidsmakers en politici.

Deze benadering bevestigt en vergroot echter het verschil in macht tussen “gevers” en “ontvangers”. Burgers worden gezien als ontvangers van gunsten, zonder een stem. Als zij al gehoord worden, dan blijft dat “horen” beperkt tot een eenmalige consultatie of zelfs slechts eenzijdige informatieverstrekking. Bovendien versterkt deze vorm van zogenaamde “ontwikkeling” slechts de afhankelijkheid; en het heeft in Suriname ook nog sterke connotaties met patronage en het afdwingen van loyalisme aan een partij of persoon.

Internationaal is er consensus dat mensen en ontwikkelingsactiviteiten benaderd moeten worden vanuit het principe van mensenrechten: alle mensen zijn dragers van rechten, ze zijn rechthebbenden. Mensen zijn niet de onmondige ontvangers van hulp en publieke goederen, zij hebben daar recht op. En de Staat is de primaire plichtdrager die ervoor moet zorgen dat zij hun rechten kunnen beleven: het recht op ontwikkeling, op onderwijs, bescherming, gezondheid, fatsoenlijk werk voor een fatsoenlijk loon, en alle andere rechten zoals vastgelegd in zowel nationale wetgeving als internationale verdragen waar Suriname zich aan heeft gecommitteerd. Als de primaire plichtdrager haar taak verzaakt, dan hebben burgers het recht om naleving op te eisen. Een mensenrechtenbenadering van ontwikkeling is daarmee ook gericht op het mondig maken van, en een effectieve stem geven aan, “onmondigen”.

Een Staat die dit als uitgangspunt en tegelijkertijd als beoogd resultaat van haar handelen omarmt, geeft hiermee aan dat zij haar burgers serieus neemt - en dat zij inderdaad dienstbaar is aan alle mensen. Deze mensenrechtenbenadering betekent in de praktijk dat elk beleid, plan, programma of project, heel doelbewust als beoogd resultaat heeft dat de mensenrechten van de doelgroep beter en sterker worden gerespecteerd of verwezenlijkt. Met andere woorden een resultaatgericht streven naar de vervulling van mensenrechten, op welk gebied dan ook, of het nu gaat om onderwijs, investeringen, grondenrechten of ander thematisch gebied. De mensenrechtenbenadering staat ook centraal bij de ontwikkelingsdoelen die de wereld zal aannemen dit jaar: de *Sustainable Development Goals* zullen ook voor Suriname gelden als Suriname zich rekent tot een waardig lid van de wereldgemeenschap.

Prioriteiten

Alle aandacht zal de komende tijd dan ook moeten uitgaan naar het vergroten van de effectiviteit van de Staat Suriname om te kunnen voldoen aan haar verplichtingen tegenover de rechthebbenden – de burgers en gemeenschap als geheel – met naleving van de principes van de resultaatgerichte, mensenrechtenbenadering van ontwikkeling.

Om deze transformatie op gang te brengen zal er met spoed, bewust en doelgericht geïnvesteerd moeten worden in, en gewerkt moeten worden aan:

1. het versterken van de rechtsstaat;
2. de effectiviteit van de Staat voor rechtvaardige verdeling van groei en welvaart;
3. de effectiviteit en efficiëntie van de Staat om haar taken uit te voeren;
4. het vergroten van transparantie en rekenschap, en het terugdringen van corruptie;
5. het versterken van, en structurele dialoog met maatschappelijke organisaties.

Versterken van de rechtsstaat

De drie belangrijkste instituten voor orde en rechtvaardigheid in de samenleving zijn democratie, rechtsstaat en overheid. Daarvan is de rechtsstaat de meest wezenlijke omdat zij vrijheid en gelijkheid als meest dierbare waarden bevordert en beschermt. Het bestel waarin dit plaatsvindt, is onder meer gebaseerd op het principe dat waarborging van rechtvaardigheid ligt in de gelding van vooraf vastgestelde rechtsregels en in het toezicht op de naleving daarvan door onafhankelijk rechtsprekende instituten. Naarmate dit principe meer of minder leeft, is de samenleving ook meer of minder rechtvaardig.

In de naleving van dit beginsel schiet onze huidige ordening ernstig tekort omdat er in het rechtsbestel grote leemten zijn die ruimte laten voor willekeur.

Het ontbreken van een afdoend systeem van bestuursrecht is een ernstig probleem. Alleen voor bestuurshandelingen die voor burgers bezwarend zijn, is er nu een wettelijke basis. Handelingen van de overheid die burgers bevoordelen, zijn echter niet aan rechtsnormen onderworpen. Willekeur en het vooropstellen van familie en vrienden, politieke loyaliteit en andere vormen van corruptie kunnen dus de handelingen van de overheid beïnvloeden. Deze handelingen zijn uiteraard ook niet aan rechterlijke toetsing onderworpen. Politieke controle die daarvoor in de plaats zou moeten komen, is in het huidige politieke bestel niet effectief, zelfs als zulke handelingen strafrechtelijke aspecten hebben.

Een tweede belangrijk probleem is dat ons rechtsbestel internationale normen ter bescherming van mensenrechten niet incorporeert. Het belang van de naleving van internationaal erkende mensenrechten en het toezicht daarop door onafhankelijke rechterlijke instituten overstijgt in een rechtstaat het machtsspel van de nationale politiek. De politiek behoort er daarom voor te zorgen dat een systeem waaruit onvoorwaardelijk respect voor menselijke waardigheid blijkt zonder voorbehoud deel uitmaakt van het rechtssysteem.

In de komende jaren zal de capaciteit van de verschillende instituten die de rechtsstaat moeten bevorderen en bewaken – zoals de wetgeving, de vervolging, de rechtspraak en het bestuur – moeten worden versterkt. Het excuus om de publieke sector niet te

hervormen omdat dit verstrekende sociale gevolgen zou hebben, gaat niet op voor een systematische aanpak gericht op structurele versterking van de rechtsstaat via effectieve bestuursrechtelijke controle op de overheid en bescherming van internationale mensenrechten door de staat in al zijn geledingen. Om dit te bewerkstelligen is een duidelijke inzet nodig van de politieke elites om macht in te leveren t.b.v. een rechtvaardigere samenleving.

Effectiviteit van de Staat voor rechtvaardige verdeling

Sociale rechtvaardigheid is niet mogelijk zonder een sterk en coherent verdelings- en herverdelingsbeleid, gemaakt en uitgevoerd door publieke organisaties. De herverdeling vindt plaats via, onder andere, het investeren van de belastingen en andere staatsopbrengsten in o.a. onderwijs, sociale programma's, subsidies aan minder draagkrachtigen, beurzen. Herverdeling van middelen moet echter altijd gebaseerd zijn op het principe van duurzaamheid: de hoogte van sociale uitkeringen bijvoorbeeld, moet betaalbaar blijven. Speciale aandacht moet worden gegeven aan het vergroten van de inclusiviteit: de meest kwetsbare groepen dienen de grootste aandacht te hebben van het beleid. Maar het belangrijkste is wel dat ondersteuning terecht komt bij degenen die dit het hardst nodig hebben, ongeacht hun status of politieke affiliatie. In een mensenrechtenbenadering is er ook geen ruimte voor een ministerie dat voornamelijk tot taak heeft het geven van "toelagen". Herverdeling impliceert immers een goede uitvoering van beleid op het gebied van onderwijs, gezondheid, cultuur en sport, dus elk beleidsgebied dat handelt over menselijke ontwikkeling. Het is noodzakelijk dat er een transformatie plaatsvindt van sociaal rechtvaardigheidsbeleid van Suriname in de richting van integrale menselijke/sociale ontwikkeling, waarbij de uitvoeringscapaciteit na grondige revisie van taakstellingen en inrichting van desbetreffende ministeries en andere overheidsdiensten, wordt versterkt.

"Een aspect van sociale rechtvaardigheid en herverdeling is die van het bieden van gelijke ontwikkelingskansen aan een ieder."

Een ander aspect van sociale rechtvaardigheid en herverdeling is die van het bieden van gelijke ontwikkelingskansen aan een ieder. Het is niet goed te praten dat er nog steeds zulke grove verschillen in onderwijs en gezondheidszorg zijn tussen stad en binnenland; dat er verpauperde achterbuurten zijn in het midden van Paramaribo, terwijl er wel voldoende geld is voor showprojecten. Er worden miljoenen worden gestopt sectoren die door een handjevol voldoende kapitaalkrachtige mensen wordt beheerst, terwijl duizenden kleine hosselaars op eigen kracht hun hele leven lang zwoegen zonder enige investeringsbijstand. Er is geen duidelijk, samenhangend beleid gemaakt en uitgevoerd om de "kansarmheid" structureel aan te pakken en duidelijke prioriteiten te stellen gericht op het wegwerken van ongelijkheid. Een dergelijk beleid om sociale ongelijkheid weg te werken gaat door alle sectoren heen, vanaf gelijke kwaliteit van onderwijs en gezondheidszorg, tot elektrificatie, infrastructuur en telecommunicatie, tot hervorming van de financiële en belastingsector, en beperkt zich zeker niet tot het uitdelen van sociale bijstand.

Internationaal wordt gezondheid ook steeds meer erkend als een sector die dwars snijdt door alle andere ontwikkelingssectoren, en instrumenteel is bij het tegengaan van ongelijkheid. Veel verschillende factoren liggen namelijk ten grondslag aan de gezondheid en het welzijn van een bevolking: het milieu, werk- en leefomstandigheden, opvoeding, cultuur, enz. Dergelijke maatschappelijke factoren worden verder positief of negatief beïnvloed door beleidsbeslissingen die in andere sectoren worden genomen. Een zogeheten *Health in All Policies* (HiAP) aanpak houdt specifiek rekening met de gevolgen voor de gezondheid en het welzijn van mensen in alle beleidsbeslissingen, en voorkomt daarmee negatieve gevolgen. Het Ministerie van Volksgezondheid zal dus nog meer dan voorheen het voortouw moeten nemen en de coördinatie moeten voeren in een dergelijke intersectorale of multisectoriële aanpak.

De effectiviteit en efficiëntie van de Staat

Uit alle thematische prioriteiten, opgenomen in “Voor de Toekomst”, blijkt dat er steeds terugkerende prioriteiten zijn, binnen alle sectoren/thema’s:

- gebrek aan wet en regelgeving;
- terugdringen van politieke bemoeienis, corruptie en gebrek aan transparantie en rekenschap;
- gebrek aan uitvoeringscapaciteit; aan doelgerichte, systematische planning en monitoring; en het uitblijven van resultaatgericht management.

Een van de grootste uitdagingen waar elke Regering voor staat is het gebrek aan diepgang en coherentie in ons planstelsel. Het nationaal planstelsel van meerjarenplannen, jaarplannen van Ministeries, districtsplannen is verworpen tot een administratieve handeling zonder betekenis. Allereerst worden plannen van bovenaf gemaakt, zonder behoorlijke inspraak, zonder voldoende afweging over de haalbaarheid en de uitvoeringscapaciteit, zowel bij overheid als niet-overheid. Er is onvoldoende inzicht in de prioriteiten die daadwerkelijk duurzame vooruitgang zullen opleveren, en teveel nadruk wordt gelegd, en teveel middelen worden geïnvesteerd op (vaak megalomane) showprojecten.

De rol van het Planbureau is door opeenvolgende regeringen systematisch verkleind, waardoor er geen sprake meer is van nationale, centrale planning en monitoring. Plannen worden bovendien slecht vertaald in begrotingen, die vaak herhalingsoefeningen zijn van voorgaande begrotingen, dus dezelfde posten met meer of minder geld, slechts afgewogen op de realisatie van de vorige periode, zonder te kijken naar daadwerkelijke resultaten die wel of niet bereikt zijn. Plannen worden gemaakt zonder naar duidelijk meetbare resultaten toe te werken, en zonder tussentijdse monitoringsmomenten in te bouwen waardoor men soms pas aan het eind van de begrotingsperiode tot de ontdekking komt dat bepaalde beleidsdoelen niet gehaald zullen worden, of dat er niet tijdig bijgesteld is geworden. Door dit gebrek aan nationale planning, resultaatgericht werken en monitoring, sluiten ook de diverse werkplannen van internationale organisaties niet aan op onze eigen prioriteiten en beleid. Bij een gestroomlijnd plansysteem, gepaard met een systematische monitoring van de effectieve uitvoering en bereiken van daadwerkelijke resultaten van alle beleidsacties, krijgen ministeries hun relatieve zelfstandigheid van handelen terug, in plaats van de ondoordringbare bureaucratische weg die nu voor elk klein

besluit moet worden afgelegd via Minister, Raad van Ministers en de Vice-President, of in plaats van onzichtbare besluiten en instructies die worden gegeven door “beleidsmedewerkers” of “beleidsadviseurs” die buiten reguliere structuren om werken.

Prioriteiten

1. De instituten en wetgeving die hiervoor nodig zijn moeten worden gemoderniseerd, en in lijn met elkaar gebracht worden en waar nodig voorzien worden van menselijke capaciteit en transparante mechanismen (zie ook Financieel-Economisch en Monetair Beleid). Het ontwerp “Naar een Nationaal Planstelsel”, opgesteld in 2008 door Dr. A. MacDonald, geeft hier de richtlijnen voor.
2. Instellen van een resultaatgericht beleidsmonitoringmechanisme voor de gehele overheid

Vergroten van transparantie en rekenschap, en terugdringen van corruptie

Corruptie ondermijnt de legitimiteit van publieke instituten, en van het vertrouwen dat burgers hebben in de rechtvaardigheid van de Staat. Corruptie gedijt in een omgeving waarin er geen verantwoording wordt geeist, en geen rekenschap kan worden afgedwongen. Het is een gegeven dat corruptie diep is doorgedrongen in alle delen van ons staatsbestel, en dat het diepe wonden slaat in onze samenleving. Corruptie maakt dat middelen oneigenlijk worden gebruikt, en dat publieke goederen niet terecht komen waar ze horen. Arme mensen zijn de grootste slachtoffers van slecht bestuur, en dus ook van corruptie.

Het feit dat de Concept Anticorruptiewet al langer dan 12 jaar “in behandeling” is, geeft aan hoe weinig belang opeenvolgende regeringen hebben gehecht aan de minimale standaarden van integriteit van bestuurders en van goed bestuur . In de loop der jaren heeft de conceptwet verscheidene veranderingen ondergaan- wat er nu ligt is een document waaruit een groot onbegrip van het wezen van corruptie en corruptiepreventie spreekt; een conceptwet als bewijs van de onwil van onze volksvertegenwoordiging en dus de politiek, om hetgeen wordt gepredikt op podia en in ontwikkelingsplannen daadwerkelijk in de praktijk te brengen.

Maar naast een (goede) Anticorruptiewet is nodig meer openbaarheid van bestuur en inspraak- en beroepinstituten .

Het tegengaan van corruptie, en bevorderen van een cultuur van integriteit, transparantie en rekenschap is niet alleen een taak van de Overheid, maar ook een taak van alle maatschappelijke partners: de media, civil society, private sector.

Prioriteiten

1. Het verzelfstandigen van de rekenschapsinstituten van Staat (CLAD, Rekenkamer), om hun onafhankelijkheid te waarborgen. Het openbaar toegankelijk maken van alle rapporten die door deze instituten worden geproduceerd.
2. Het openbaar maken van alle handelingen van DNA en van de commissievergaderingen

3. Het versterken en verzelfstandigen van de afdelingen interne controle van de ministeries
4. De formulering en aanneming van een Wet Openbaarheid van Bestuur
5. De instelling van een Nationaal Ombudsinstituut; en het vergroten van inspraak- en beroepsmogelijkheden van burgers op elk vlak bijvoorbeeld voor gezondheidswerkers, kinderrechten, vrouwenrechten, enz.
6. Het ontwerpen en uitvoeren van een Nationaal Corruptiepreventieprogramma, waarbij speciale aandacht voor eenduidigheid en transparantie van regelgeving en vergroten van publiek bewustzijn daarover.
7. Het reviseren van het concept Anticorruptiewet zodat die in lijn is met de voorschriften van de IACAC en de UN, en de wet eindelijk, na 14 jaar van aarzeling, aannemen.

Vergroten van dialoog met maatschappelijke organisaties

Voor een sterke democratie is een sterk maatschappelijk middenveld vereist. Een mensenrechtenbenadering van ontwikkeling, waarin de principes van participatie, inclusiviteit en rekenschap centraal staan, is niet toe te passen zonder een partnerschap tussen het maatschappelijk middenveld, de overheid en de private sector. Het is de taak van alle partners om te investeren in de versterking van het maatschappelijk middenveld op alle niveaus, van buurtorganisaties tot nationale NGO's.

Echter, in Suriname heerste er al geen cultuur van gestructureerde, zinvolle dialoog met maatschappelijke organisaties en andere stakeholders, maar in de afgelopen jaren zijn nieuwe dieptepunten aangeboord. De Sociaal Economische Raad is niet meer bemenst. Er is een arbeidsadviescollege en in de Staatsraad zijn naast vertegenwoordigers van politieke partijen, ook vertegenwoordigers van de vakbeweging en het bedrijfsleven aanwezig. Wat echter systematisch ontbreekt, is de stem van de andere grote maatschappelijke factor in een democratie: de stem van de *civil society*. Want het zijn juist de maatschappelijke organisaties die dicht bij de gewone burgers staan, die de noden maar ook de aspiraties en potenties van de verschillende maatschappelijke geledingen van dichtbij kennen.

Maatschappelijke organisaties kunnen een enorme bijdrage leveren aan een het versterken van goed bestuur in de samenleving, door actief te helpen bij doelgericht plannen en het formuleren van beleidsprioriteiten, maar ook door te ondersteunen in het geven van een stem aan hen die anders nooit gehoord worden, door op te komen voor gediscrimineerde, gemarginaliseerde of achtergestelde groepen, door rekenschap te vragen of zelfs op te eisen van bestuurders, hoe lastig die ze ook mogen vinden.

Prioriteiten

- a. Vergroten van de rol en capaciteit van buurt- en andere *grassroots*-organisaties voor buurtontwikkeling – een transparant subsidiebeleid, gebaseerd op een nationaal strategie en plan voor gemeenschapsontwikkeling.
- b. Instellen van een “Democratisch Overleg” tussen Overheid, Maatschappelijk Middenveld en Private Sector.
- c. Bevorderen van meer participatieve methoden van beleidsplanning, uitvoering en monitoring op buurt-, districts-, en nationaal niveau.
- d. Investeren in het ontwikkelen van de capaciteit van bovengenoemde rollen van het maatschappelijk middenveld; om actief deel te nemen in ontwikkelingsprocessen, en om steeds transparantie en rekenschap te eisen van alle partners in deze processen.

2. Financieel-economisch en monetair beleid

Adit Moensi & Satcha Jabbar (VES), Monique Essed-Fernandes

Inleiding

De verbondenheid van de staatshuishouding met de particuliere sector is een basisvoorwaarde voor de duurzame ontwikkeling van Suriname. Het financieel handelen van de Staat vereist veel meer openbaarheid en transparantie; en het handelen van de particuliere sector zal sterk verzelfstandigd moeten zijn om te kunnen spreken van duurzame sociaal-economische ontwikkeling, die meetbaar bijdraagt aan menselijke ontwikkeling en de kwaliteit van het leven in Suriname.

Stand van Zaken

Volgens de VN classificatie is Suriname momenteel een midden-inkomensland met een Bruto Nationaal Inkomen (GNI) van US\$ 15.113 in 2013¹. Tegelijkertijd zien we een groot verschil in 2013 tussen de per capita GNI voor mannen (US\$ 20.329) en die voor vrouwen (US\$ 9.874).

Ondanks een gestage groei van gemiddeld 4% per jaar in de afgelopen 3-4 jaren is er veel import-arbeid en onvoldoende doorzichtigheid en openheid in het financieel handelen van de overheid. De gestage economische groei van de afgelopen 10 jaar is bovendien nog sterk afhankelijk van inkomsten uit goud, olie en bauxiet en daardoor gevoelig voor schommelingen op de Internationale prijsmarkt.

Suriname zal zich in de 21e eeuw moeten concentreren op het verduurzamen van haar inkomsten en diversifiëren van productie en diensten. De belemmeringen die geïdentificeerd zijn voor groei van de private sector zullen op korte termijn moeten worden weggewerkt.

De verzelfstandiging van de particuliere sector is een voorwaarde voor de sector om als gelijke partner van de overheid te functioneren in elke toekomstige ontwikkelingseconomie of om taken die nu op zeer inefficiënte en corruptie-gevoelige wijze worden uitgevoerd door de Overheid, over te nemen.

Prioriteiten

Staatshuishouding: Begroting/Fiscaal Beleid/Ontwikkelingsfinanciering

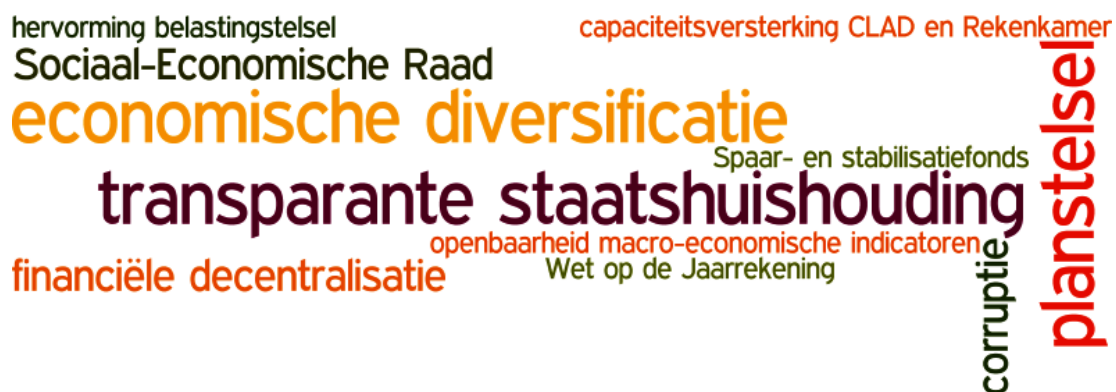
Elke Regering heeft tot taak op transparante wijze te plannen hoe zij de staatshuishouding zal invullen en welke concrete, meetbare effecten dit zal hebben op het leven van de burgers. Echter is het planstelsel verwaterd: meerjarenplannen, jaarplannen, meerjarenbegroting, jaarbegroting missen de verankering in wetmatige planstructuren

¹ Human Development Report 2013

zodat zij niet nageleefd en getoetst kunnen worden. En het is al helemaal moeilijk om te anticiperen op voorgenomen overheidsbeleid.

Acties

1. Elk beleidsplan en -voornemen moet gebaseerd zijn op financiële haalbaarheid, vnl. gefinancierd met middelen die wij zelf verdienen.
2. Evalueren van het nationaal planstelsel en versterken en (her)inrichten van de planinstituten.
3. Herziening van de wet op de Rekenkamer, waarbij de onafhankelijkheid van dit instituut gewaarborgd wordt; en versterken van de uitvoeringscapaciteit van Rekenkamer en CLAD.
4. Openbaarheid van rapporten: bedrijfsleven en andere niet-overheidsactoren moeten de uitvoering van de jaarlijkse begroting mee kunnen beoordelen en zullen op eenvoudiger wijze toegang moeten hebben tot alle openbare documenten, incl. verslagen van de Rekenkamer.
5. Bevorderen van ethiek en financiële transparantie in privaat-publieke partnerschappen.
6. Volledig operationeel maken van de Sociaal-economische Raad (SER), incl. toetsing financiële haalbaarheid van meerjaren- en jaarplannen en sociaal-economische effecten van geplande investeringen.
7. Verdere hervorming van het belastingstelsel voor een efficiënte en effectieve inning van belastingen. Er zijn sectoren, zoals de kleinschalige goudwinning, die nog steeds geen belastingen afdragen. De overgang naar meer indirecte belastingen moet verder worden versneld, o.a. versnelde invoering van de BTW.

Monetair beleid

Voor een goed monetair beleid moeten de verschillende macro-economische indicatoren nauwlettend gemonitord worden om na te gaan of zij binnen de wettelijke norm blijven, en om de relatieve gezondheid van onze economie en de kwaliteit van het openbaar bestuur te constant meten. Alleen dan kan beleid planmatig worden aangepakt, en tijdig worden bijgesteld. Daarnaast moeten inkomsten uit onze niet-hernieuwbare minerale hulpbronnen gegarandeerd worden, zodat ook volgende generaties baat hebben bij de verkoop van deze grondstoffen.

Acties:

1. Vereiste halfjaarlijkse openbare publicatie van de volgende macro-economische indicatoren: BBP, BPP Groei, CPI, FDI, Binnenlandse schuld, Buitenlandse schuld, Totale schuld, Begrotingstekort/ Begrotingstekort in % van BBP, Monetaire reserve, Monetaire dekking, Werkloosheidcijfer en -percentage, Officiële wisselkoers USD/SRD en de niet-officiële wisselkoers USD/SRD.
2. Vereiste jaarlijkse openbare publicatie van de volgende macro-economische indicatoren: *Corruption Index*, *Doing Business in Suriname Index* en de *Credit Rating*.
3. Instellen van het spaar- en stabilisatiefonds met strikte regels voor verdeling van de inkomsten over de staatsbegroting en het fonds zelf. Via de staatsbegroting komen de inkomsten als belastingmiddelen binnen en kunnen worden aangewend voor het plegen van uitgaven.

Ontwikkeling productie- en dienstensectoren

De vijf belangrijkste issues die zaken doen in Suriname belemmeren, zijn volgens het WEF Rapport 2013-14: inefficiënte overheid en bureaucratie, corruptie, lage werkethiek, toegang tot financiering en onvoldoende geschoolde werkrachten. Door de inefficiënte overheidsbureaucratie betalen belanghebbenden onderhands om zaken sneller gedaan te krijgen.

Deze corruptieve handeling op haar beurt zorgt ervoor dat ambtenaren rekenen op het ontvangen van extra gelden vanwege dit gedoogd systeem en daardoor hun normale dienstverlening slecht doen. Ondanks een grote economische bedrijvigheid is er nog steeds weinig diversificatie van de economie en is toegang voor financiering voor ondernemers moeilijk.

"Ondanks een grote economische bedrijvigheid is er nog steeds weinig diversificatie van de economie en is toegang voor financiering voor ondernemers moeilijk."

Acties:

1. Stimuleren van de *Foreign Direct Investment* (FDI), met meer aandacht voor het leveren van goederen en diensten door lokale bedrijven aan buitenlandse ondernemingen. Het is ook belangrijk de lokale bijdrage meetbaar te maken.
2. Beperken en reguleren van uitgaven, m.n. subsidies, door de Overheid. De subsidie op elektriciteit en water moet dringend herzien worden, waarbij wordt overgestapt op subjectsubsidie. Hierdoor zullen bepaalde groepen afnemers marktconforme tarieven moeten betalen, terwijl de minder draagkrachtigen een directe subsidie ontvangen. Het gebrek aan capaciteit binnen de Overheid om die omslag te maken zal als prioriteit moeten worden aangepakt. Reeds langer dan 10 jaren wordt gesproken over dit beleidsvoornemen, maar dit wordt niet omgezet in beleidsmaatregelen, projecten en programma's.

3. Sectoren met een export-content moeten dringend van de grond komen. Gericht onderzoek en stimuleringsmaatregelen voor mogelijke duurzame sectoren, zoals kenniseconomie (bijv. medisch toerisme, medicinale planten,) zijn noodzakelijk.

Aanvullend wetgevingskader

De Wet op de Jaarrekening is voorbereid door de Surinaamse Vereniging van Accountants (SUVA), maar is nog niet in behandeling genomen door DNA. Een eigen wet op de jaarrekening met verankering hierin van internationaal aanvaarde verslaggevingsstandaarden zoals IFRS (*International Financial Reporting Standards*), heeft een positief effect op de internationale reputatie van Suriname als een betrouwbare financiële partner.

Suriname is het enige land in Zuid Amerika dat het Verdrag van New York van 1958 nog niet heeft getekend. Door ratificering van dit verdrag zal erkenning en tenuitvoerlegging van buitenlandse arbitrale vonnissen vergemakkelijkt worden, terwijl ook de lokale arbitrale vonnissen in het buitenland ten uitvoer gelegd kunnen worden.

Het wettelijk kader voor financiële decentralisatie is volledig opgesteld en ingediend. Deze wetten zouden de districten veel bevoegdheden geven om hun eigen inkomsten te identificeren, te bestemmen en ook daadwerkelijk aan te wenden. Echter is om onduidelijke redenen deze wetgeving op het laatste moment niet in uitvoering gebracht en blijven de districten en ressorten in een afhankelijke positie van de stad, ondanks alle werk en geld dat is besteed aan trainingen en het maken van districtsplannen mede met inzet van burgers.

Acties:

1. De reeds voorbereide Wet op de Jaarrekening moet zo spoedig mogelijk in behandeling genomen worden, zodat deze geïmplementeerd kan worden.
2. Het Verdrag van New York van 1958 dient ondertekend te worden.
3. De reeds ingezette ontwikkeling voor financiële decentralisatie dient doorgang te vinden, door middel van het ondertekenen van het reeds opgestelde wettelijk kader.

3. Decent Work

Steven MacAndrew (Vereniging Surinaamse Bedrijfsleven)

Inleiding

Het *Decent Work* concept vond na haar introductie in juni 1999 tijdens de 87ste Sessie van de International Labour Conference (ILC) al gauw nationaal en internationaal ingang bij de sociale partners in de lidlanden en internationale organisaties. De verwachting is dan ook, dat het een van de *Sustainable Development Goals* (SDG) wordt, vanwege haar relevantie en brede acceptatie. *Decent Work* oftewel 'fatsoenlijk werk', omvat vier strategische doelen, die elkaar wederzijds versterken, namelijk:

- Bevorderen en realiseren van standaarden en fundamentele principes en rechten op de werkplek
- Creëren van betere kansen voor vrouwen en mannen op fatsoenlijk werk en inkomen
- Verbeteren van de dekking en effectiviteit van sociale zekerheid/bescherming voor een ieder
- Versterken van tripartisme en sociale dialoog

Stand van Zaken

Suriname heeft zich meerdere malen gecommitteerd aan het *Decent Work* concept, ook tijdens de 87ste Sessie van de ILC. Helaas leverden deze committeringen niets op tot 5 januari 2015, toen in Suriname het eerste *Decent Work Country Programme* (DWCP) werd ondertekend door de sociale partners (overheid, vakbeweging en werkgevers) en de ILO. Het DWCP werd ook ontwikkeld door de sociale partners na overleg op diverse momenten in 2013 en 2014.

Het Ministerie van Arbeid is momenteel bezig om een uitvoeringscommissie op te zetten, welke als taak zal hebben de implementatie van het DWCP te overzien, kritisch te begeleiden en, waar nodig, bij te sturen. Deze commissie zal op tripartiete basis geschied zijn.

Prioriteiten

Er zijn acht arbeidsgelateerde resultaten opgenomen in het *Decent Work Country Programme* (DWCP) van Suriname. Deze zijn ook ingebed in de drie prioriteiten van de United Nations Development Assistance Framework (UNDAF) voor Suriname. De acht resultaten zijn de beleidsprioriteiten voor de komende periode:

1. Modernisering of introductie van arbeidswetten

De sociale partners hebben een aantal arbeidswetten geïdentificeerd, die geïntroduceerd of vernieuwd moeten worden.

2. Versterking van mechanismen voor sociale dialoog

- Er vindt al op verschillende niveaus sociaal dialoog plaats, onder andere in de Staatsraad en het Arbeidsadviescollege. Het is echter noodzakelijk dat sociale dialoog en tripartisme ook ingang vinden voor wat betreft de uitvoering van het sociaal-economisch beleid. De creatie van een wettelijk orgaan hiervoor heeft al plaatsgevonden, namelijk de Sociaal-economische Raad (SER), maar het moet wederom geïnstalleerd worden; *ad hoc* mechanismen voldoen niet.
- Opzetten van een jaarlijks Nationaal Forum voor Duurzame Ontwikkeling, waar de regering en het maatschappelijk middenveld zich buigen over duurzame ontwikkelingsvraagstukken en strategieën; en het gestructureerd betrekken van het maatschappelijk middenveld bij planning en uitvoering van beleid.

3. Bevordering van de creatie van een gunstig klimaat voor het scheppen van duurzame ondernemingen

De eerste workshop voor de creatie van een *Enabling Environment for Sustainable Enterprises* (ESEE) heeft plaatsgevonden in maart 2015. Uit een menu van zeventien pijlers kozen de sociale partners de volgende vijf voor onmiddellijke aandacht : 1. *good governance*; 2. *legal and regulatory environment*; 3. *education, training and lifelong learning*; 4. *stable and sound macro-economic policies* en 5. *entrepreneurial culture*.

4. Operationalisering van een *Labour Market Information System* (LMIS)

Een LMIS kan binnen twee jaren opgezet worden, maar belangrijker is om ervoor te zorgen dat het systeem duurzaam is, ook na de stopzetting van financiering door donoren. Een LMIS is cruciaal, omdat er weinig of geen betrouwbare data zijn voor wat betreft de arbeidsmarkt in Suriname.

5. Ratificatie van de uitstaande Core ILO Conventies

Op dit moment is Suriname het CARICOM lidland, met de meeste nog te ratificeren ILO conventies. De drie uitstaande Core ILO Conventies moeten in principe binnen twee jaren geratificeerd kunnen worden:

- **C100** *Equal Remuneration Convention*, 1951
- **C111** *Discrimination (Employment and Occupation) Convention*, 1958
- **C138** *Minimum Age Convention*, 1973

6. Ontwikkeling van een strategie en een actieprogramma voor de Arbeidsinspectie

De introductie van snelrecht is een onderdeel van de nieuwe strategie van de Arbeidsinspectie. Het moet echter niet zo zijn, dat strafmaatregelen de voorkeur krijgen boven verschaffing van informatie en effectieve voorlichting.

7. Ontwikkeling van beleid om informaliteit te verminderen.

De transitie van de informele sector naar de formele sector is een vraagstuk, die de nodige aandacht verdient, omdat er veel misstanden voorkomen wanneer ondernemers informeel opereren. De 104de sessie van de International Labour Conference, welke in juni 2015 wordt gehouden, zal men trachten aanbevelingen te doen over dit vraagstuk.

*"Het is noodzakelijk dat **sociale dialoog** en tripartisme ook ingang vinden voor wat betreft de uitvoering van het sociaal-economische beleid."*

8. Uitvoering van tijdige loononderzoeken

Regelmatige loononderzoeken zijn noodzakelijk, zodat nagegaan kan worden hoe de loonontwikkeling in Suriname is in diverse sectoren, maar ook in het soort bedrijf (groot, middelgroot en klein). Voorts kunnen regelmatige loononderzoeken helpen om Suriname te positioneren in vergelijking met andere landen.

4. Milieu

Rudi van Kanten & Lisa Best (Tropenbos International Suriname), Sofie Ruysschaert (WWF Guianas)

Inleiding

Suriname is in belangrijke mate afhankelijk van de natuurlijke hulpbronnen die het milieu levert. Met een bosoppervlak van 94% behoren wij tot de meest beboste landen ter wereld. Ook de rivieren, de oceaan, savannes en andere delen van de natuurlijke omgeving leveren diensten en producten die nodig zijn voor de ontwikkeling van het land. De wederzijdse afhankelijkheid tussen mens en milieu uit zich zowel bij inwoners van (peri)urbane gebieden als bij de in stamverband levende gemeenschappen in de rurale omgeving.

Het welzijn van mensen is in alle aspecten afhankelijk van een gezond milieu. Het milieu dient dusdanig te worden beschermd dat ontwikkeling op een duurzame manier kan geschieden. De Grondwet van Suriname spreekt van: "het scheppen en het bevorderen van condities, nodig voor de bescherming van de natuur en voor het behoud van de ecologische balans" (artikel 6, lid 7). Milieu kent geen geografische grenzen en overstijgt alle generaties. Beschadigingen van tijdelijke of blijvende aard, zoals bv. van waterbronnen, hebben verstrekkende gevolgen. Een duurzaam ontwikkelingstraject is cruciaal en ligt per definitie aan de basis om klimaatverandering en de immense schade als gevolg daarvan tegen te gaan; immers leeft men dan in betere harmonie met het milieu.

Stand van zaken

De economie in Suriname is hoofdzakelijk gebaseerd op mijnbouw (goud, olie, bauxiet, en in mindere mate het winnen van graniet, steenslag en zand). Andere economische activiteiten die rechtstreeks gerelateerd zijn aan het gebruik van (al dan niet hernieuwbare) natuurlijke hulpbronnen zijn landbouw, veeteelt, visserij, natuurrecreatie en toerisme, houtkap en het verzamelen van niet- hout bosproducten (waaronder medicinale planten), het produceren van (drink)water en het opwekken van energie uit waterkracht. Het accent van deze economische activiteiten ligt veelal op extractie, met onvoldoende aandacht voor de impact op het ecosysteem.

De ruimtelijke ordening en planning voor het gebruik en de extractie van natuurlijke hulpbronnen gebeurt niet altijd op een goed doordachte manier, waardoor er conflicten optreden met negatieve gevolgen voor het milieu en de mensen. De ongecontroleerde goudwinning, met graafwerkzaamheden, vervuiling van waterwegen en het gebruik van kwik, is een goed voorbeeld hiervan. Er wordt grote schade aangebracht aan de voedselketen, waarvan de mens ook deel van uitmaakt. Het kwik dat zich in het milieu ophoopt, blijft voor altijd een gevaar voor de volksgezondheid, want het verdwijnt van nature niet. Kwik wordt via rivieren en migrerende vissen honderden kilometers stroomafwaarts getransporteerd, waardoor mensen - en met name de inheemse en tribale gemeenschappen die in het binnenland wonen - worden blootgesteld aan de gevaren van kwik.

Daarnaast komen er in Paramaribo alarmerend hoge kwikconcentraties vrij in de lucht door de vele goudopkoopbedrijven, die het opgekochte goud zuiveren op verspreide locaties in en rondom dit district.

Door verbetering van het wegennet en daardoor een grotere toegankelijkheid van het binnenland, een toename van de koopkracht, en een nieuwe instroom van meer mensen, neemt de druk op de natuur toe. Een toename van de jacht, inclusief het rapen van zeeschildpadeieren, en het vangen van vogels en reptielen zijn voorbeelden van problemen die vaak aan de aandacht ontgaan. Maar ook de dagelijkse activiteiten van mensen hebben invloed op het milieu, zoals overmatig verbruik van energie en waterconsumptie (in huis), een toename in het gebruik van gemotoriseerd transport en het onverantwoord omgaan met afval. Er zijn dan ook extra inspanningen nodig om deze negatieve trends tegen te gaan, zowel op nationaal als lokaal niveau.

Over het algemeen laat het milieubewustzijn van de Surinaamse bevolking, inclusief beleidsmakers, te wensen over. In het Ontwikkelingsplan 2012-2016 wordt milieu verscheidene malen genoemd. Er wordt met name gesteld dat er een verantwoord milieubeleid zal worden uitgevoerd, met bijzondere aandacht voor afvalbeheer, chemicaliënbeheer, hernieuwbare energie, atmosfeerbescherming en duurzaam water-, natuur-, land- en bosbeheer (OP 2012-2016). In het afgelopen decennium is er echter geen krachtig milieubeleid uitgevoerd, en is de milieubescherming beperkt gebleven tot *ad hoc* acties op kleine schaal, vooral door de niet-overheidssector.

Het 'groen' in (peri)urbane gebieden, met al zijn biodiversiteit, verdwijnt. Dit is vooral het geval bij de nieuwe verkavelingsprojecten in de kustvlakte, terwijl onderzoek juist heeft bewezen dat bomen (bossen of parken) een verkoelend effect hebben in stedelijke gebieden en dat zij ook een positief effect hebben op de gezondheid van de mens en een belangrijke rol vervullen bij de mitigatie van klimaatverandering. Langs de kust, en vooral ten noorden van Paramaribo, verdwijnen waardevolle (mangrove)bossen door de

toenemende verkavelingsdrang. Hierdoor wordt vooral Paramaribo kwetsbaarder voor de stijgende zeespiegel, als gevolg van klimaatverandering. De impact van zeespiegelstijging zal niet alleen in Paramaribo te merken zijn, maar omdat dit district het centrum is vanwaar alle economische bedrijvigheid gestuurd wordt, zullen er drastische negatieve gevolgen zijn voor de economie van het hele land. Ook andere gevolgen van klimaatverandering zullen in de komende jaren voelbaar worden, die de Surinaamse economie en dus ook de Surinaamse gemeenschap, behoorlijk zullen schaden. Enkele voorbeelden zijn: een afname in de productie van de traditionele landbouwgewassen zoals rijst, bananen en groenten door extreme weersomstandigheden (aanhoudende regen/droogte), verlaagde of algehele ontwrichting van de energieopwekking als gevolg van het dalende waterniveau van het Afobaka-stuwmeer. Suriname zal dan ook een gedegen plan moeten voorbereiden met adaptatie- en mitigatiemaatregelen.

Een goed, gebalanceerd en gedragen milieubeleid is dus een van de belangrijkste pijlers voor een duurzame samenleving. Het milieu is namelijk een onderwerp dat dwars door alles heen snijdt en raakvlakken heeft met alle sectoren. Op beleidsniveau is er dus veel meer actie en coördinatie vereist om economische ontwikkeling te bevorderen, terwijl het milieu in evenwicht wordt gehouden.

Prioriteiten

Milieuwetgeving

Acties

- Goedkeuring van de Milieuraamwet, de Waterwetten, de Wet Milieu-autoriteit, de wet voor Geïntegreerd Kustbeheer en de Afvalstoffenwet, om zo het wettelijk kader aan te geven waarop verder beleid ontwikkeld kan worden (milieubeleid, maar ook bijvoorbeeld energiebeleid).
- Actualisering van verouderde wetgeving, zoals de natuurbeschermingswet en de jachtwet.
- Het aanpassen van de wetgeving om een betere, meer gecoördineerde ruimtelijke planning toe te laten, in nauwe samenwerking met alle relevante partners.

Capaciteitsopbouw en verantwoordelijkheden van instituten

Acties

- Voldoende deskundig personeel bij de relevante overheidsinstanties. Ook het NIMOS dient versterkt te worden, zodat onder andere het uitvoeren en monitoren van ESIA verzoeken op regelmatige basis kunnen geschieden.
- Het intensiveren van opleidingen in de groene sectoren het verhogen van het kwaliteitsniveau op zowel hoger (universitair) als middelbaar (Natin) niveau, waarbij studenten veel meer dan voorheen in de gelegenheid worden gesteld de opgedane kennis in de praktijk te brengen.
- Het versterken van het management van bestaande beschermde gebieden, o.a. via het verbeteren van de bestaande structuren en het betrekken van andere partners, zoals de private sector.

Voorlichting en educatie

Acties

- Het stimuleren van milieuverantwoord gedrag in combinatie met awareness campagnes/voorlichting om het algemene bewustzijn over het milieu te vergroten. De mensen moeten niet worden overspoeld met allerlei verschillende campagnes, die ze vervolgens zien als 'een van velen' en niet uit elkaar kunnen houden. Belangrijk is dat er gericht en gecoördineerd te werk wordt gegaan om de werkelijke omvang van en verbanden binnen de milieuproblematiek duidelijk te maken voor het algemeen publiek.
- Transparantie en toegankelijkheid tot resultaten van onderzoeken die door verschillende instanties uitgevoerd worden.

*"Een goed, gebalanceerd en gedragen milieubeleid is dus een van de belangrijkste pijlers voor een **duurzame samenleving**."*

Stimuleren van milieuverantwoord ondernemen en milieuverantwoord gedrag

Acties

- Stimuleren van innovatie en samenwerking tussen bedrijven, overheid en organisaties bij het vinden van oplossingen, wat uiteindelijk kan leiden tot een beter functioneren van alle betrokkenen. Bijvoorbeeld: het creëren van (multidisciplinaire) innovatieplatforms, het organiseren van en participatie mogelijk maken in (regionale) congressen, het creëren van gelegenheden voor bedrijven en organisaties om input te geven bij beleidsvorming, en het regelmatig organiseren van (informele) bijeenkomsten, thematische beurzen en kennisbeurzen.

5. Ruimtelijke ordening

Sofie Ruysschaert (WWF Guianas), Rudi van Kanten (Tropenbos International Suriname), Lisa Best, Nancy del Prado

Inleiding

Het gebruik van ruimte in Suriname gebeurt meestal niet op een geplande, goed doordachte en afgewogen manier. Dit zorgt ervoor dat ontwikkelingen in verschillende sectoren met elkaar conflicteren, met negatieve gevolgen voor de economie, het milieu en de mensen. Het opmaken en uitvoeren van een goede ruimtelijke ordening (inclusief planning), in nauwe samenwerking met al de relevante partners, is noodzakelijk om op een goede manier gebruik te maken van al de mogelijkheden die het land biedt. Suriname moet nog veel stappen zetten om te komen tot een goede ruimtelijke ordening, waarvoor deskundigheid uit en samenwerking met verschillende disciplines nodig is. Belangrijke instrumenten, die noodzakelijk zijn voor een goede, breed gedragen ruimtelijke ordening en planning - en dus zeker voldoende aandacht moeten krijgen - zijn: educatie, geografische informatie systemen, maatschappelijke betrokkenheid en participatieve technieken. Informatie over deze thema's is in Suriname nog maar beperkt beschikbaar.

Stand van zaken

De hele samenleving ondervindt in het dagelijks leven last van een gebrekkige ruimtelijke ordening, zowel in de stedelijke als in de niet-stedelijke gebieden en het binnenland. In Paramaribo en omgeving komt dit bijvoorbeeld tot uiting in de ongecontroleerde verspreiding van handelszaken in woonwijken en de (deels daaraan gekoppelde) verkeersproblematiek. In niet-stedelijke gebieden en het binnenland zorgen overlappende concessies, bijvoorbeeld, voor heel wat conflicten, o.a. met de lokale gemeenschappen.

De economie van Suriname is gebaseerd op natuurlijke hulpbronnen, die alle geëxtraheerd worden in het niet-stedelijk gebied en het binnenland. Het concessiebeleid van de overheid, dat de ruimtelijk ordening van deze economische extractie in goede banen zou moeten leiden, gebeurt momenteel niet op een transparante manier. Besluiten over landgebruik en eventuele bestemmingsplannen moeten, naast economische ontwikkeling, ook rekening houden met en respect hebben voor lokale gemeenschappen en ecosystemen. Het is echter onduidelijk of en op welke manier rekening gehouden wordt met de belangen van de verschillende sectoren en stakeholders.

Prioriteiten

Een recente analyse, die uitgevoerd werd ter ondersteuning van *land use planning* in Suriname², heeft een aantal beleidsprioriteiten naar voren gebracht, die uitgevoerd moeten worden om te komen tot een betere ruimtelijke ordening in Suriname.

1. Het bestaande institutioneel en wettelijk kader voor ruimtelijke ordening in Suriname is ineffectief, gefragmenteerd en functioneert *ad hoc*. Er is dus nood aan een grondige revisie. Het kan wel als een vertrekpunt gebruikt worden voor het ontwikkelen van een beter, meer geharmoniseerd systeem, waarin samenhang centraal staat. Een transparant toetsingskader moet hiervan deel uitmaken.
2. Belangrijke knelpunten voor ruimtelijke ordening in Suriname zijn overlappende taakstellingen en het gebrek aan samenwerking tussen instituten. Er blijkt te weinig interesse te zijn voor ruimtelijke ordening. De reeds genomen initiatieven op stedelijk niveau zijn niet succesvol gebleken en rurale gebieden zijn uit het vizier gebleven. Het is dus raadzaam om op beleidsniveau actief te werken om ondersteuning te vinden voor ruimtelijke ordening.
3. Alle bestaande overheidsinstanties voeren bepaalde, aan ruimtelijke ordening gerelateerde activiteiten uit. Het is daarom nodig om een coördinatiestructuur te ontwikkelen om alles beter te synchroniseren.
4. Er is een blijvende behoefte aan training om ruimtelijke informatie te verzamelen en te analyseren als basis voor ruimtelijke ordening. Dit zal leiden tot meer gekwalificeerd personeel.
5. Publieke participatie, zoals deels reeds gebeurt op ressorts- en districtsniveau, is een essentieel onderdeel in het proces van ruimtelijke ordening, omdat dit het draagvlak voor de uitvoering vergroot.
6. Ook in het Caraïbisch gebied is de ontwikkeling van ruimtelijke ordening een grote uitdaging, maar Suriname zou kunnen leren uit de ervaringen van deze landen.

²del Prado, N., Lutchman, H., Toppin-Alahar, C., 2015. Support for sound land use planning in Suriname. Report prepared for the Ministry of Spatial Planning, Land en Forest Management and WWF Guianas.

6. Inheemse en tribale volken

Max Ooft & Josee Artist (Bureau van de Vereniging van Inheemse Dorpshoofden = VIDS)

Inleiding

Suriname loopt ver achter als het gaat om het respecteren van de internationaal erkende rechten van inheemse en tribale volken. Een natie kan zich moeilijk een waardige en harmonische natie en volwaardig deel van de wereldgemeenschap noemen, als substantiële delen van de bevolking moeten aankijken tegen mensenrechtenschendingen, historisch onrecht dat door hedendaagse regeringen niet wordt rechtgezet, als ze gediscrimineerd, achtergesteld, buitengesloten en als minderwaardig worden behandeld door hun eigen regering en overheid.

Velen vinden wellicht dat er wordt overdreven als ze het bovenstaande lezen. En toch komen ook het Inter-Amerikaans Hof voor Mensenrechten, de Inter-Amerikaanse Commissie voor Mensenrechten, het VN Comité voor de Uitbanning van Rassendiscriminatie en de VN Mensenrechtencommissie tot overeenkomstige conclusies, getuige hun aanbevelingen, uitspraken en zelfs vonnissen tegen Suriname.

Stand van Zaken

Een cruciaal aspect van maatschappelijke gelijkwaardigheid is dat van cultuur en levenswijze, als onderdeel van die cultuur. Inheemse en tribale volken hebben een tribale cultuur en levenswijze, die niet minderwaardig is ten opzichte van de 'westerse', individualistische cultuur en levenswijze. Toch houdt de Surinaamse wetgeving op generlei wijze rekening daarmee. Enkele voorbeelden:

- **Grondenrechten:** De inheemsen en marrons zien hun traditionele grondgebieden, waarmee er een hechte historische, spirituele en culturele binding bestaat, niet als afgegrensde perceeltjes zoals in de stad, maar als voorouderlijke gebieden die gezamenlijk eigendom zijn van het volk en die op diezelfde manier moeten worden overgedragen aan het nageslacht. Suriname kent geen dergelijk collectief eigendom in de wet, en dat is op zich discriminatie van de collectieve cultuur en levenswijze der inheemse en tribale volken. Indirect wordt door het wetssysteem van Suriname gezegd dat de inheemsen en marrons zich dan maar moeten aanpassen en dat hun cultuur en levenswijze niet "waardig" zijn om wettelijke bescherming aan te bieden. Dit is één van de kernpunten in de desbetreffende vonnissen van het Inter-Amerikaans Hof voor Mensenrechten: collectief eigendom moet dezelfde, gelijkwaardige wettelijke erkenning en bescherming genieten als individueel eigendom.
- **Levenswijze:** De inheemsen en marrons in de dorpen leven op een collectieve manier en zijn voor hun levensonderhoud sterk afhankelijk van de natuur, bijvoorbeeld in landbouw, jacht, visvangst, drinkwatervoorziening, bouwmaterialen, medicinale planten, en ook spirituele en culturele aspecten. De collectieve manier van leven komt ook tot uiting in bestuur en besluitvorming: besluiten worden veelal in consensus genomen. Toch worden de gebieden van inheemsen en marrons in concessie uitgegeven en worden hun middelen van bestaan straffeloos afgepakt; toch wordt het

internationaal erkende recht van *free, prior and informed consent*³ niet gerespecteerd of wordt er verwacht/geëist dat een vertegenwoordiger zonder de nodige, traditionele consultatie een besluit neemt namens de gemeenschap.

- **Gelijkwaardigheid** komt tot uiting in gelijkwaardige juridische bescherming. Inheemse en tribale volken en dorpen bestaan niet in de Surinaamse wetgeving, noch hun gezagsdragers. Als de rechten van een dorp of gemeenschap geschonden worden (bijv. uitgifte van een concessie in hun leefgebied), is het heel moeilijk of onmogelijk om bij een Surinaamse rechter genoegdoening te verkrijgen; ten eerste omdat hun (internationaal wél erkende) rechten in de Surinaamse wetgeving simpelweg niet zijn opgenomen en ten tweede omdat het dorp, noch de traditionele dorpsleiding, geen rechtspersoon en dus geen "partij" is. Deze lacune in de wetgeving en ongelijkheid in wettelijke bescherming is vaker aanleiding geweest voor bezorgdheid of uitspraken van diverse mensenrechtenorganen van regionale en internationale organisaties waar Suriname lid van is.
- Gelijkwaardigheid komt ook tot uiting in gelijkwaardige leefomstandigheden en gelijke kansen op ontwikkeling en ontplooiing, en dat betekent gelijke basisvoorzieningen zoals onderwijs, gezondheidszorg, veilig drinkwater, huisvesting, elektriciteit en sociale voorzieningen, en gelijke toegang tot informatie, kapitaal en markten, infrastructuur, (tele)communicatie, verzekeringen en investering-*incentives*. Daar moet bewust beleid op gemaakt en uitgevoerd worden, en dat betekent ook daadwerkelijk investeren daarin. Als er nauwelijks vorderingen worden gemaakt in 20 of 30 jaar, er geen bewust beleid daarover komt, er wel miljoenen aan investeringen, *incentives* en zelfs compensaties worden gegeven voor onderwijs, landbouw, toerisme, infrastructuur, waterleiding, elektrificatie, etc. in andere delen van het land, is het dan

³ (FPIC – het geven van voorafgaande, goed geïnformeerde en weloverwogen toestemming voor beleidsmaatregelen of projecten die van invloed zijn op de gemeenschap)

verwonderlijk dat er gezegd wordt dat er discriminatie en ongelijke behandeling bestaat tegen inheemsen en marrons?

Onder de noemer van ontwikkeling wordt beleid gemaakt en uitgevoerd, dat niet altijd verbetering en gelijke, rechtvaardige verbetering brengt voor iedereen. De belangen en rechten van de binnenlandbewoners worden in talloze gevallen simpelweg opgeofferd aan "ontwikkeling" waarvan zij zelf niet of nauwelijks genieten. Ontwikkeling wordt niet "gebracht" (zeker niet met loze beloftes en luchtkastelen), maar wordt gemaakt, van onderaf, door dorpingen en gemeenschappen zelf die het beste weten wat wel of niet werkt en hoe het aangepakt moet worden. Vanuit de wereldvisie van inheemse en tribale volken, is "ontwikkeling" meer een proces van positieve verandering richting menselijk welzijn of "goed-leven". Dat welzijn moet noodzakelijkerwijs een harmonie zijn tussen mens, natuur en bovennatuur, die onafscheidelijk en onderling van elkaar afhankelijk zijn en ook onderling gerespecteerd moeten worden om de duurzaamheid van het welzijn te kunnen garanderen.

Prioriteiten

Binnen dit Burgerinitiatief voor Participatie en Goed Bestuur is het dus imperatief om ook specifiek aandacht te besteden aan aanbevelingen met betrekking tot de rechten, belangen en perspectieven van inheemse en tribale volken in Suriname. Er wordt niet al te diep inhoudelijk op elk van de prioriteitsgebieden ingegaan, ook omdat de inhoudelijke invulling een zaak is die mét de betrokkenen besproken moet worden en niet op een eenrichtingsmanier van bovenaf uitgedacht en uitgevoerd kan worden.

1. Erkenning rechten inheemse en tribale volken

Er is in dit kader in samenspraak tussen regering en vertegenwoordigers van het traditioneel gezag der inheemse en tribale volken, een stappenplan gemaakt, dat echter in een vergeethoek schijnt te zijn beland. Een eerste prioriteit is om dit stappenplan weer tevoorschijn te halen en ook daadwerkelijk uit te voeren. Hierin zijn opgenomen aspecten zoals:

- a. Ontwerpen van nieuwe wetgeving voor de erkenning van de collectieve rechten van inheemse en tribale volken, inclusief de grondenrechten, de wettelijke erkenning van de traditionele gezagsdragers en het recht op FPIC;
- b. Een brede voorlichtingscampagne om de Surinaamse bevolking beter bekend te maken met deze issues.

2. Voorlichtingscampagne

Een voorlichtingscampagne over de rechten en belangen van inheemse en tribale volken is nodig omdat er veel onbekendheid en onbegrip is voor deze issues.

*"Inheemse en tribale volken hebben een tribale cultuur en levenswijze, die **niet minderwaardig is** ten opzichte van de 'westerse', individualistische cultuur en levenswijze."*

3. Inhaalslag

Een beleidsplan opstellen en uitvoeren, in nauwe samenspraak met de inheemsen en marrons, voor het maken van de veelbesproken sociaaleconomische 'inhaalslag'. Dit beleidsplan zou doelstellingen en –activiteiten op korte, middellange en langetermijnmoeten hebben met een begroting die komt uit de normale ontwikkelingsbegroting van desbetreffende ministeries (dus geen extern, niet-gegarandeerd projectgeld van donoren). In het 'inhaalplan' zullen beleidsdoelen moeten worden opgenomen voor wat betreft elk der eerdergenoemde (en wellicht ook andere) ontwikkelingssectoren: onderwijs, gezondheidszorg, veilig drinkwater, huisvesting, elektriciteit en sociale voorzieningen, toegang tot informatie, toegang tot kapitaal en markten, infrastructuur, (tele)communicatie, verzekeringen en investering-*incentives*.

4. Dorpsontwikkelingsplannen

Een ander belangrijk aspect dat in één adem met een dergelijk beleidsplan genoemd moet worden en ook synchroon gemaakt en uitgevoerd dient te worden, is het faciliteren van dorpsontwikkelingsplanning. Op die manier kan er vanuit de basis gepland worden, vanuit een eigen ontwikkelingsperspectief en met eigen kennis over de beschikbare en benodigde capaciteit om het geplande te kunnen uitvoeren op eigen kracht en onder eigen beheer.

7. Onderwijs

Maggie Schmeitz (Ultimate Purpose), Marcel Leune (Stg. Projekten– PCOS), Henriette Blokland (Stg. Onderwijs EBGs)

Inleiding

Iedereen heeft recht op onderwijs. Dit recht is vastgelegd in onze Grondwet en in diverse internationale verdragen en declaraties waar wij partij bij zijn. Suriname is in 1973 ook toegetreden tot het Internationale verdrag voor Economische, Sociale en Culturele Rechten. In 1999 werd aan dit verdrag het recht op onderwijs toegevoegd, welke de vier volgende essentiële aspecten van het recht op onderwijs onderscheidt.

Beschikbaarheid omvat zowel de beschikbaarheid van voldoende onderwijsinstellingen en -programma's als de beschikbaarheid van noodzakelijke faciliteiten zoals onderwijsgebouwen, opgeleide docenten, en onderwijsmateriaal. Onderwijs dient **toegankelijk** te zijn voor een ieder zonder discriminatie, en verder veilig bereikbaar en betaalbaar te zijn. De vorm en inhoud van curricula en leermethoden moeten **aanvaardbaar** zijn, dat wil zeggen onderwijs moet relevant zijn, passend en van goede kwaliteit. Daarnaast dient het onderwijs flexibel te zijn zodat het kan worden **aangepast** aan veranderingen in de maatschappij en aan de behoeften van leerlingen met diverse sociale en culturele achtergronden. Deze vier elementen zijn het uitgangspunt van dit discussiestuk. De paper gaat alleen in op het basisonderwijs omdat dit de fundering is van alle andere onderwijsvormen.

Stand van zaken

Het onderwijs in Suriname is redelijk toegankelijk als het gaat om economische toegankelijkheid. Door het afschaffen van het inschrijfgeld voor het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs op junioren niveau heeft de Overheid bijgedragen aan het economisch toegankelijk maken van het onderwijs voor ieder kind. De fysieke toegankelijkheid van onderwijs voor bepaalde groepen is echter nog problematisch. De overheid geeft in meerdere beleidsdocumenten aan⁴ te willen werken naar inclusief onderwijs⁵, maar dit vertaalt zich nog niet in bijvoorbeeld criteria voor de aanpassing van bestaande/ bouw van nieuwe scholen.

De **beschikbaarheid** van onderwijs en onderwijsfaciliteiten is niet in het gehele land gegarandeerd. Door het Bureau Onderwijs Binnenland (BOB) worden minimumnormen aangehouden voor het aantal kinderen in de schoolgaande leeftijd voor het bouwen/bemensen van een school. In gemeenschappen waar dit aantal niet wordt gehaald en waar de afstand naar de dichtstbijzijnde school te groot /te gevaarlijk is, gaan kinderen niet naar school.⁶ De *school mapping* van 2010⁷ bracht een aantal van deze

⁴Het Surinaams Educatief Plan, Sectorplan 2004-2008, de Conceptwet Basis onderwijs versie juli 2014 (status onbekend)

⁵In het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, welke Suriname wel getekend (2007) maar niet geratificeerd heeft, wordt specifiek aangegeven dat de partijen werken naar inclusief onderwijs.

⁶Government of Suriname/UNICEF: Situation Analysis of Children's Rights in Suriname 2010

⁷MINOV, UNICEF, VVOB. School Mapping ten behoeve van Micro-Planning in de Republiek Suriname 2010

gemeenschappen in. De website van het *Education Management Information System Suriname* (EMISS) van MINOV is helaas niet meer beschikbaar om data op te kunnen verifiëren⁸. Daarnaast kampen met name bijzondere scholen met de kosten voor onderhoud en uitbreiding van voorzieningen.⁹

Het curriculum van de basisschool wordt aangepakt en de herziening wordt gefaseerd ingevoerd: aan **aanvaardbaarheid** wordt gewerkt. Een van de doelstellingen van deze aanpassing is dat er niet langer een breuk in leerlijnen is tussen kleuter- en leerschool, zodat het zittenblijvers percentage bij deze overgang (in leerjaar 3) moet dalen. Cijfers van bijzondere scholen in Brokopondo, Marowijne en Boven-Suriname¹⁰ laten helaas nog geen daling zien in het percentage zittenblijvers in leerjaar 3. Een effectiviteitsonderzoek van 2012¹¹ vergeleek enkele best-presterende scholen in Paramaribo met enkele slechtst-presterende scholen in Paramaribo (op basis van toets resultaten). Goed presterende scholen scoren hoger op alle dimensies: onderwijskundig leiderschap, ordelijk en positief leerklimaat, gezamenlijke planning en samenwerking, professionalisering van het team en het evaluerend vermogen van de school. Het sociale milieu van de school en de leerlingen blijkt een duidelijk effect te hebben op de leerprestaties.

Bij de slechte resultaten in het binnenland spelen een aantal factoren een rol, die elkaar versterken. In veel gemeenschappen is er geen peuteronderwijs, waardoor de kinderen relatief laat het onderwijsproces binnenkomen. De 'onderdompeling' in de schooltaal Nederlands maakt de klas voor kinderen die thuis alleen de moedertaal spreken, tot een kind-onvriendelijke leeromgeving.¹² Het hoge aantal zittenblijvers beïnvloedt de kwaliteit van het onderwijs nog verder, doordat het voor leerkrachten moeilijk is aan de leerbehoefte van verschillende leeftijdsgroepen te voldoen, en doordat kinderen die

⁸ Door een MINOV medewerker werd mij mondeling medegedeeld dat het beleid is dat alle informatie aan de burger via de gov.sr websites moet geschieden. De gespecialiseerde EMISS website is blijkbaar al langer uit de lucht.

⁹ School Mapping 2010; de situatie is nu, door de afschaffing van de ouderbijdrage, naar alle waarschijnlijkheid verergerd.

¹⁰ Cijfers voor alle scholen in heel Suriname moeten nog verkregen worden.

¹¹ Jhinkoe-Rai, G. (augustus 2012) Effectieve Scholen: Een studie naar de kenmerken van het onderwijssysteem en leerprestaties van kinderen in het gewoon lager onderwijs in Suriname. Thesis ter verkrijging van de graad van Master of Science in Development and Policy, ISGR, ADEKUS

¹² UNICEF briefing paper Education 2012

klassen moeten herhalen, het steeds moeilijker vinden om het zelfvertrouwen en de motivatie op te brengen om te leren.

Deze bemoeilijkende factoren vragen om uitstekende competenties in de leerkracht, niet alleen pedagogisch en didactisch, maar ook op het interculturele vlak. In de praktijk ontberen de leerkrachten in het binnenland behalve het juiste opleidingsniveau en ervaring, ook nog de nodige begeleiding. Ook veel schoolhoofden zijn niet bevoegd als schoolhoofd, en zowel Inspectie vanuit MINOV als onderwijs-consulenten vanuit het bijzonder onderwijs, hebben heel weinig contacturen met leerkrachten op verre posten. Hoewel de infrastructuur voor monitoring en begeleiding verbeterd is, is dit niet gepaard gegaan met een structuur en budget voor regelmatig contact.

Intercultureel onderwijs, waar meertaligheid een onderdeel van vormt, is een noodzaak om de veilige leeromgeving voor het kind te kunnen waarborgen. De Surinaamse pedagogische instituten vernieuwen op dit moment hun curriculum aan de hand van nieuwe leerlijnen die zijn vastgesteld door het MINOV. Er bestaat echter nog onvoldoende expertise binnen de werkgroep die hiermee belast is.

Het Nationaal Strategisch Beleidsplan voor ICT in het onderwijs (2014) richt zich op het gebruik van ICT in het basisonderwijs als technologische ondersteuning. Er is echter nog geen duidelijke systematische uitvoering van dit plan te bemerken.

Prioriteiten

1. Wet Basisonderwijs

Het indienen en aannemen van de Wet Basisonderwijs, gecombineerd met aanverwante wetten en staatsbesluiten die nodig zijn door de bepalingen uit deze wet.

2. Toegankelijkheid

Fysieke infrastructuur en inclusief onderwijs

- Bij het bouwen van nieuwe scholen /verbouwingen en onderhoud van bestaande scholen moet toegankelijkheid voor mensen met een beperking een criterium zijn bij het ontwerp.
- Veiligheid en voortgang van onderwijs in geval van overstroming, dienen ook criteria te zijn bij het goedkeuren van locaties voor onderwijsvoorzieningen.
- Het opstellen van een beleidsplan voor het verwezenlijken van inclusief onderwijs, waarbij kinderen met en zonder beperking gezamenlijk onderwijs kunnen volgen.

3. Beschikbaarheid

Non-school-mapping

- Het uitvoeren van een landelijke *non-school-mapping* (cijfers over kinderen in de schoolgaande leeftijd die geen school op veilig bereikbare afstand hebben).

- Het maken van beleid voor verafgelegen gemeenschappen met een kleine populatie aan schoolkinderen.

Subsidie voor bijzondere scholen

- Adequate subsidie voor bijzonder onderwijs, zodat zowel de kwantiteit als de kwaliteit van onderwijsfaciliteiten voor alle kinderen in Suriname gewaarborgd kan worden.

4. Aanvaardbaarheid

Plaatsingsbeleid

- Het *matchen* van uitdagingen en vaardigheden door op scholen een team met meer pedagogische en didactische bagage en ervaring te plaatsen.
- Het elimineren van *push* factoren zoals slechte huisvesting, het ontbreken van elektriciteit, water en communicatiemogelijkheden; maar ook onveiligheid op school, en slechte faciliteiten.
- Het creëren van *pull* factoren, zoals een realistische ontberingstoelage voor leerkrachten.

Interculturele competentie

- Het integreren van competenties voor intercultureel en meertalig onderwijs in de competenties van het programma voor pedagogische instituten, en voor leerkrachten in het veld in de reguliere bijscholingsprogramma's.

Aanpassing beloningssysteem leerkrachten

- Beloning naar prestatie en ervaring.¹³

*"Onderwijs dient **toegankelijk**
te zijn voor een ieder,
zonder discriminatie."*

5. Aanpasbaarheid

ICT in het onderwijs

Bij implementatie van het beleidsplan voor ICT in het onderwijs moet prioriteit worden gegeven aan het verkleinen van ongelijkheid door toepassing van ICT bij:

- Onderwijs thuis voor kinderen die niet fysiek naar school kunnen;
- Alternatieven voor verafgelegen gemeenschappen met een kleine populatie aan schoolkinderen;
- ICT projecten *all-inclusive* uitvoeren, dus ook het plaatsen van zonnepanelen op scholen zonder elektriciteit, online cursussen voor het bijscholen van leerkrachten op verre locaties, en bijspijkerprogramma's voor kinderen met een achterstand zoals *Computer Applied Learning* (CAL).

¹³ Momenteel is het onderwijssysteem zodanig ingericht dat leerkrachten om meer te verdienen een hoger diploma moeten hebben en op een hoger schoolniveau moeten lesgeven. Dit heeft tot gevolg dat leerkrachten opleidingen gaan volgen om dan naar hogere klassen of een hoger niveau door te stromen. De eerste leerjaren, die zo bepalend zijn voor de schoolcarrière van leerlingen, blijven dan vaak verstoken van de best mogelijke en ervaren leerkrachten.

8. Jongeren en Sport

Jamille Haarloo & Marijke Sonneveld (Global Shapers Paramaribo), Fenna Walhain

Inleiding

Volgens de Grondwet van de Republiek Suriname moeten de sociale, economische en culturele rechten van jeugdigen bijzondere aandacht en bescherming genieten. Daarbij moet de toegang tot onderwijs, cultuur, werk, beroepsscholing, lichamelijke opvoeding, sport en vrijetijdsbesteding gewaarborgd worden (Artikel 37 lid 1). Bovendien is het belangrijk dat jongeren hun persoonlijkheid en hun gevoel van dienstbaarheid aan de gemeenschap volop kunnen ontwikkelen (Grondwet, Artikel 37 lid 2). Het ontplooiën van hun creativiteit en persoonlijke groei door middel van sport en spel kan daarbij een goede basis vormen.

Het bevorderen van fysieke activiteit is des te belangrijker, omdat er sprake is van een groeiende vetzucht-epidemie in Suriname, die steeds meer financiële, economische en sociale consequenties zal hebben. De afgelopen 35 jaar is overgewicht in Suriname verdubbeld en in sommige groepen drie tot vier keer zo hoog geworden (STEPS 2014). Naast overgewicht en obesitas is het hebben van een laag uithoudingsvermogen een groot risicofactor bij cardiovasculaire aandoeningen (WHO 2000). Met sport kun je fysieke activiteit bevorderen. De kans is groot dat een fysiek actief of fit kind in volwassenheid ook fitter en actiever blijft. Daarom moet de fitheid en het actief bewegen vooral in de kinderjaren gestimuleerd worden.

Stand van zaken

Wij bevinden ons in Suriname in de unieke positie van het hebben van een Ministerie van Sport en Jeugdzaken. Echter, aan de hand van de beschikbare data kunnen we stellen dat slechts 31,7 % van de totale bevolking en 37,4 % van de jongeren aan sport doet en het is goed mogelijk dat het werkelijke percentage nog veel lager ligt (ABS 2014). De Surinaamse overheid gaat zelfs uit van een percentage van 20 % als het gaat om burgers die aan actieve beweging doen (Begroting Ministerie S&J 2015).

Het directoraat Sportzaken is de afgelopen jaren betrokken geweest bij een aantal projecten om sportfaciliteiten op te zetten en te renoveren. Of dergelijke beleidsmaatregelen het beoogde effect hebben blijft vooralsnog onbekend, omdat er een gebrek is aan openbare rapportages. Over het algemeen kan over al de projecten van het Ministerie van Sport en Jeugdzaken gesteld worden dat het ontbreekt aan follow-up plannen, monitoring en evaluatie.

Er bestaat wel een programma voor talentontwikkeling (beleidsmaatregel 121: Topsportprojecten), maar in de praktijk blijkt deze erg corruptiegevoelig te zijn. De voorwaarden voor toekenning zijn niet duidelijk, besluitvorming is niet openbaar en transparant. Dit zorgt voor een onrechtvaardige verdeling van het geld voor talentontwikkeling, welke ten koste gaat van talentvolle kinderen uit arme gezinnen.

Het creëren van bewustzijn over de voordelen van een actieve leefstijl begint op school. De *Regional Sport Academy* (RSA) is in 2012 geïnitieerd om sportdocenten op te leiden en de Surinaamse sport te professionaliseren. Maar de RSA levert sportinstructeurs af, die niet beschikken over de vaardigheden en bevoegdheid van een volwaardig gymdocent voor de school. Veel scholen wachten echter op een gymdocent, dus de vraag is of het IOL, het enige instituut dat op dit moment volwaardige gymdocenten aflevert, kan voorzien in de vraag naar gymdocenten.

Prioriteiten

Openbare faciliteiten

Er worden vaker *ad hoc* faciliteiten geplaatst, wat aantoont dat er geen regelgeving is op het gebied van vergunningen en geen ruimtelijke planning. Het ondoordacht plaatsen van faciliteiten op basis van verkeerde intenties ondermijnt bestaande burgerinitiatieven van lokale onafhankelijke maatschappelijke organisaties, zoals sportverenigingen en buurtorganisaties. Bovendien worden bestaande faciliteiten vaak slecht of niet onderhouden.

Acties

1. Het doen van een gedegen capaciteitsstudie voor buurtsport, waarbij wordt geïnventariseerd wat de huidige situatie is met betrekking tot sportfaciliteiten, de behoefte aan sportmogelijkheden per buurt in kaart wordt gebracht, en een goede registratie van alle sport- en buurtsportorganisaties wordt gemaakt, inclusief een basis capaciteitsprofiel van die organisaties.
2. Het ontwikkelen en uitvoeren van een breed buurtsportprogramma gebaseerd op de bevindingen van die studie, waarbij veel meer met de lokale organisaties wordt gewerkt.
3. Verplichte monitoring van het buurtsportprogramma door het Ministerie van Sport en Jeugdzaken waarbij rapportages openbaar moeten zijn.
4. Beheersplannen opnemen als voorwaarde, voordat er grote investeringen gedaan worden in wijken. Hierdoor wordt verloedering van sporthallen, speelpleintjes en sportvelden voorkomen en wordt de weg moeilijker voor opportunistische acties.

Gelijke kansen voor talentontwikkeling

Veel sporten zijn ontoegankelijk voor het grootste deel van de bevolking gezien hun financiële situatie. Van de diversiteit aan mogelijkheden die er is binnen het sportspectrum, kunnen zij dan geen gebruik maken.

Acties

1. Transparant beleid ontwikkelen wat betreft de toekenning van fondsen aan talentvolle jongeren. De voorwaarden moeten vooraf duidelijk zijn en besluitvorming moet achteraf inzichtelijk zijn.
2. Het toekennen van fondsen (sponsoring) moet gebonden zijn aan inkomen. Er moet een inkomensgrens vastgesteld worden, zodat diegene die zelf geen financiële mogelijkheden hebben tot talentontplooiing gestimuleerd worden.
3. Gerichte overheidssubsidies voor en sponsoring van voor sportverenigingen en clubs, met transparante regels wat betreft een inkomensgrens van burgers en toelatingseisen voor verenigingen en clubs.

Bewustzijn vergroten

Naast het gebrek aan goede gymdocenten, hebben veel scholen niet de beschikking over een sportzaal of overdekte buitenruimte.

Acties:

1. Elke school (GLO, VOJ en VOS niveau) dient te beschikken over minstens 1 gymdocent. Het aantal is afhankelijk van het aantal leerlingen. Het MINOV moet daarom erop toezien dat er gymdocenten worden toegewezen aan scholen die hierop wachten.
2. Elke school moet toegang hebben tot een gymfaciliteit die het mogelijk maakt om onafhankelijk van de weersomstandigheden gymlessen te geven.
3. Er moet onderzoek worden gedaan in hoeverre het IOL kan voorzien in de vraag naar gymdocenten. Indien dit niet het geval is, zou de RSA opleiding eventueel ook ingezet kunnen worden om gymdocenten te vormen.
4. Evaluatie van het RSA programma door externe deskundigen en openbaar maken van de rapporten.
5. Sport- en bewustwordingsactiviteiten organiseren na schooltijd om jongeren bewust te maken van het belang van een actieve levensstijl. Een goed voorbeeld is de pauze-

competitie van de Scholengemeenschap Lelydorp, waar de sportleraren in de pauze volleybalcompetities organiseren.

Decentralisatie: sportbonden en organisaties

Naast financiële ondersteuning door de overheid en een transparant beleid is het van groot belang dat sportbonden en –organisaties zelf democratischer gaan functioneren. Veelal worden er nu besluiten genomen zonder dat de doelgroep hierbij betrokken wordt. Hierdoor kan het voorkomen dat besluiten onvoldoende draagvlak hebben om succesvol geïmplementeerd te worden.

Acties:

1. De overheid moet een transparant subsidiebeleid opstellen, zodat sportbonden en buurtorganisaties die sportactiviteiten aanbieden eerlijke toegang hebben tot financiële ondersteuning en er een transparante regelgeving is t.a.v. de ontvangende bonden en organisaties. Onder andere zouden bonden en organisaties strikte regels voor goed bestuur in acht moeten nemen om voor subsidie in aanmerking te komen. Bovendien zou de subsidie sanctiegevoelig moeten zijn, d.w.z. dat bonden en organisaties die niet aan de gestelde voorwaarden voldoen (bijv. geen goede financiële verantwoording afleggen), hun subsidie terstond verliezen.
2. Versterking van de capaciteit van het ministerie van Sport- en Jeugdzaken om effectief toezicht en controle op besteding van fondsen uit te oefenen.

*"De afgelopen 35 jaar is **overgewicht** in Suriname verdubbeld en in sommige groepen drie tot vier keer zo hoog geworden."*

9. Gezondheidszorg

Antoon Grunberg

Inleiding

Sinds de Internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling¹⁴ in Cairo in 1994, is het besef steeds meer gegroeid dat mensenrechten – in het bijzonder seksuele en reproductieve rechten – en gelijkwaardigheid fundamentele voorwaarden zijn voor duurzame ontwikkeling. Als gevolg daarvan, is het gezondheidszorgbeleid over de hele wereld steeds meer gericht op het tegengaan van ongelijkheid op economisch, sociaal en gezondheidszorg gebied.

Stand van Zaken

Uit de Multidimensionale Armoede Index voor Suriname¹⁵ blijkt dat in 2010 zo'n 7,6% van de bevolking in armoede leeft, terwijl 4,6% op de grens van armoede leeft. Op de Human Development Index (HDI) van het Ontwikkelingsfonds van de Verenigde Naties¹⁶ had Suriname in 2013 een score van 0,705. Dit is beneden het gemiddelde van de andere landen in dezelfde categorie, en beneden het gemiddelde van de landen van het Caraïbisch Gebied en Latijns-Amerika.

Gezondheidszorg

Suriname heeft in de afgelopen jaren aanzienlijke vooruitgang geboekt op het gebied van het terugdringen van HIV-transmissie van moeder op kind (percentage besmettingen in 2013: 0%)¹⁷. Ook de bestrijding van tuberculose verloopt voorspoedig: het Nationaal Tuberculose Programma (NTP) verwacht deze ziekte binnen enkele jaren te kunnen elimineren. Ondanks deze bemoedigende resultaten is de hoge sterfte ten gevolge van hartaandoeningen, kanker, ongevallen en geweld in Suriname nog zorgwekkend¹⁸.

De maternale sterfte en kindersterfte in Suriname is, vergeleken met de regio, nog onacceptabel hoog. Voor wat betreft kindersterfte, neemt Suriname met 23 sterftegevallen per 100.000 de 87e plaats in de wereld in¹⁹. Voor elke 100.000 levend geboren, sterven in Suriname nog altijd 130 vrouwen aan complicaties van de zwangerschap²⁰.

¹⁴<http://www.iisd.ca/cairo/program/p00000.html>, <http://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/ICPD%20PoA%20English.pdf>

¹⁵De Multidimensionale Armoede Index (MAI) onderzoekt naast de klassieke inkomensstandaard van 1,25 dollar per persoon per dag nog drie andere gebieden: gezondheid (voedsel en kindersterfte), onderwijs (scholingsjaren en aantal kinderen op school), en levensstandaard (kookbrandstof, toilet, water, elektriciteit, vloer en bezittingen).

¹⁶http://hdr.undp.org/sites/all/themes/hdr_theme/country-notes/SUR.pdf

¹⁷<http://data.unicef.org/hiv-aids/emtct>

¹⁸<http://www.bogsur.sr/index.php/ct-menu-item-11/11-doodsoorzaken-in-suriname-2010-2011>

¹⁹http://www.data.unicef.org/corecode/uploads/document6/uploaded_pdfs/corecode/SOWC_2015_Summary_and_Tables-final_214.pdf

²⁰<http://data.worldbank.org/indicator/SH.STA.MMRT>, <http://www.bogsur.sr/index.php/ct-menu-item-11/11-doodsoorzaken-in-suriname-2010-2011>

De zorg voor zwangere vrouwen wordt wel steeds toegankelijker, maar er blijven sociale en ook culturele barrières waardoor vrouwen in Suriname niet optimaal gebruik van maken de geboden zorg. Degenen die wel gebruik wensen te maken van de prenatale- en obstetrische zorg, worden helaas nog vaak geconfronteerd met vertragingen van administratieve en logistieke aard, of ondoelmatige procedures, met als gevolg dat complicaties niet altijd op tijd worden behandeld.

In de begroting van het Ministerie van Volksgezondheid voor het jaar 2015²¹, worden diverse doelen, plannen en initiatieven genoemd:

- Starten met de revisie van verschillende verouderde wetten en het formuleren van de nodige nieuwe wetten.
- Het verder uitvoeren van het plan ter versterking en aanpassing van de primaire gezondheidszorg.
- Bestrijding van chronische ziekten, met als prioriteit de aanpak van sociale determinanten
- Het uitvoeren van een Nationaal plan ter verbetering van de geestelijke gezondheidszorg.
- Het verder uitvoeren van het Strategisch Plan voor de bestrijding van suïcide
- Het verder uitvoeren van het Masterplan voor de verslavingszorg
- Het voortzetten van de preventie-activiteiten t.a.v. HIV en seksueel overdraagbare aandoeningen.
- Terugdringen van moeder- en kindersterfte via voorlichting, het vergroten van de toegankelijkheid van zorg, opleidingen en infrastructurele verbetering.

Echter, uit de begroting blijkt dat slechts 1,2% van de begroting (3 miljoen SRD) is bestemd voor het terugdringen van moeder- en kindersterfte, terwijl slechts 4,0% is bestemd voor de bestrijding van chronische niet-overdraagbare aandoeningen.

Verder noemt de begroting wel de belangrijkste prioriteitsgebieden voor de gezondheidszorg in Suriname, maar schenkt onvoldoende aandacht aan de oorzaken van onze nationale gezondheidsproblemen, zoals maatschappelijke ongelijkheid, armoede, gebrek aan huisvesting, werkgelegenheid, en onderwijs.

Prioriteiten

1. Terugdringen van maatschappelijke ongelijkheid

Als belangrijkste algemene prioriteit is het terugdringen van maatschappelijke ongelijkheid, met speciale aandacht voor de beleving van mensenrechten, in het bijzonder de seksuele en reproductieve rechten van meisjes en vrouwen. Het Ministerie van Volksgezondheid zou met feiten en cijfers moeten kunnen aantonen hoe deze maatschappelijke problemen leiden tot een toename van gezondheidsproblemen, ongevallen en suïcide.

²¹http://www.dna.sr/media/79310/Ministerie_van_Volksgezondheid.pdf

2. Terugdringen van moeder- en kindersterfte

Binnen dit prioriteitsgebied worden de volgende concrete maatregelen voorgesteld:

- a) De bevolking kennis bijbrengen om tijdig te kunnen herkennen of er tijdens de zwangerschap complicaties dreigen, en om te weten waar zwangeren zich in geval van nood moeten aanmelden.
- b) Het verbeteren van de voorzieningen in de ziekenhuizen en gezondheidsklinieken (noodzakelijke medicamenten en hulpmiddelen voor behandeling van complicaties).
- c) Het zorgen voor adequate transportmogelijkheden voor zwangeren die in problemen geraken thuis of in een perifere gezondheidsinstelling.
- d) Permanente bijscholing van zorgverleners op het gebied van moeder- en kindzorg.

3. Terugdringen van niet-overdraagbare aandoeningen en ongelukken/suïcide

Binnen dit prioriteitsgebied, worden de volgende beleidsmaatregelen voorgesteld:

- a) Het stimuleren van beweging en gezonde voeding.
 - a. Dit zou gedaan kunnen worden met behulp van stedelijke planning en ruimtelijke ordening.
 - b. Overwegen om een maatschappelijke discussie op te starten met het bedrijfsleven, verzekeringsmaatschappijen, NGO's, over het verlagen van de premiegrondslag op basis van aantoonbaar verlaagde gezondheidsrisico's als gevolg van een gezondere leefwijze.
- b) Verbeteren van de kwaliteit en toegankelijkheid van geestelijke zorg
- c) Het stimuleren van gedragsverandering. Hiervoor moet er wel een grondig onderzoek komen naar de effectiviteit van awareness strategieën. Dit geldt ook voor de overige gezondheidsprioriteiten, zoals moeder- en kindersterfte.

*"De maternale sterfte en kindersterfte in Suriname is, vergeleken met de regio, nog **onacceptabel hoog**."*

4. Hervormingsmaatregelen om de efficiëntie, toegankelijkheid en kwaliteit van de gezondheidszorg te verbeteren

Naast de reeds geplande maatregelen, verdienen de volgende aspecten v/d gezondheidszorg speciale aandacht en/of verbetering:

Toezicht op het vestigingsbeleid voor huisartsen verbeteren

- Er zijn bepaalde woongebieden met veel huisartsen, terwijl patiënten in andere gebieden grote afstanden moeten afleggen om toegang tot eerstelijns zorg te kunnen krijgen.
- Er zijn medische praktijken in Suriname gevestigd die niet voldoen aan de vergunningsvoorwaarden van het Ministerie van Volksgezondheid.

Versterken van mechanismen voor kwaliteitsborging

- Toezichthoudendeorganen zijn vaak zwak bemenst, waardoor er b.v. op het vlak van kwaliteitsborging vaker maar 1 persoon is om de import van medicijnen te plannen, te implementeren, te bewaken en te corrigeren.
- Het is aan te bevelen zonder uitstel het Instituut Nationale Ombudsman (opgenomen in het Ontwikkelingsplan 2012-2016) in te stellen, zodat burgers onbevreesd hun beklag kunnen doen als zij ontevreden zijn over de kwaliteit van de dienstverlenende instanties in de gezondheidszorg.

Openbaarheid van bestuur

Volgens het Ontwikkelingsplan 2012 – 2016, moet besturen in een democratische rechtsstaat zo veel mogelijk open geschieden. Dit wil zeggen dat de burgers betrokken worden bij en inzicht krijgen in het besluitvormingsproces van de bestuursorganen. Echter, de deelname van het maatschappelijk middenveld bij de ontwikkeling, uitvoering en monitoring van multisectorieel beleid, incentives, plannen, protocollen en programma's, vanuit een perspectief van gendergelijkheid en gericht op verbetering van levensstijl, gedrag en gezondheid is nog niet gerealiseerd.

10. Gender

Henna Guicherit & Carla Bakboord (WRC), Karin Refos (STAS Caribe), Maggie Schmeitz (Ultimate Purpose), Minouche Bromet & Nirmala Ramdin (Vrouwen Parlement Forum)

Inleiding

Er is sprake van genderongelijkheid in onze samenleving. Jongens/mannen en meisjes/vrouwen worden vanaf de geboorte eigenschappen en rollen toebedeeld die, in tegenstelling tot het overheersend denken, niet zijn aangeboren maar aangeleerd. Dit uit zich in genderongelijkheid, welke zich manifesteert zich in onder andere: de scheve sekseratio in leidinggevende posities in het politiek bestuurlijke, het op gender gebaseerd geweld en de beleving van seksuele en reproductieve rechten.

Stand van Zaken

Vrouwen in besluitvorming

Vrouwen ondervinden nog steeds obstakels op hun weg naar leidinggevende posities in het politiek bestuurlijke. De vooruitgang geboekt in de periode 1990 tot 2005 is met de verkiezingen van 2010 volledig ongedaan gemaakt. De 5 (9.8%) bij de op 25 mei 2010 gekozen vrouwelijke DNA leden - na opschuiving 6 (11.8%) - vormen bij lange na geen kritische massa (30%). In deze regeerperiode (2010 – 2015) hebben maar liefst drie vrouwelijke ministers het veld moeten ruimen²² - hun plaats is uiteindelijk door mannen ingenomen.

Passende maatregelen in de geest van art. 7 van het VN Vrouwenverdrag²³ zijn uitgebleven. Ook de strategische doelstelling (G.1)²⁴ van de in 1995 aangenomen *Beijing Platform for Action* (BPfA) is niet nageleefd. NGO's hebben zich wel ingezet om de capaciteiten van vrouwen om te participeren in besluitvorming en leiding, te vergroten (G.2 van de BPfA) en voor meer vrouwelijke kandidaten.

Gender gerelateerd geweld

Uit cijfers van het Korps Politiek Suriname (2013), blijkt dat in het Gewest Paramaribo vrouwen in veel grotere mate dan mannen tot de slachtoffers van huiselijk geweld behoren, en dat mannen in veel grotere mate dan vrouwen tot de daders behoren. Partnergeweld behoort tot de meest voorkomende vorm van huiselijk geweld (ongeveer 70%). Onderzoek in Suriname verricht onder vrouwelijke slachtoffers van partnergeweld wijst uit dat seksueel, fysiek, emotioneel en financieel geweld een enorm negatief impact heeft op de seksuele en reproductieve gezondheid van vrouwen.

²² Ministers van Financiën Wonny Boedhoe en Adalien Wijnerman en Minister van Onderwijs en Volksontwikkeling Shirley Sitaldin.

²³De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, nemen alle passende maatregelen om discriminatie van vrouwen in het politieke en openbare leven van het land uit te bannen, en verzekeren vrouwen i.h.b. het recht om op gelijke voet met mannen hun stem uit te brengen bij alle verkiezingen en volksstemmingen en verkiesbaar te zijn in alle openbare gekozen lichamen.

²⁴Maatregelen treffen om te zorgen voor een gelijke toegang tot en volwaardige participatie van vrouwen in machtsstructuren en besluitvorming.

Vooruitgang is de afgelopen 10 tot 15 jaar wel geboekt op het gebied van wetgeving en versterking van de justitiële keten, zodat nu beter preventief kan worden opgetreden tegen gender gerelateerd geweld. Aanscherping van het beleid ter voorkoming en ter ondersteuning van slachtoffers blijft echter een dringende noodzaak.

Wetgevingskader

In de afgelopen decennia is er met onderstaande wetsproducten een breder wettelijk kader gecreëerd waarmee vormen van discriminatie van vrouwen kunnen worden aangesproken:

- Het **Algemeen Kiesrecht** (1948)
- Het **Decreet C 11** (S.B.1981 no. 23), voor de opheffing van de handelingsonbekwaamheid van de gehuwde vrouw en de aanpassing van het huwelijksgoederenrecht.
- De aanpassing van de **Wet Herziening Huwelijksrecht 1973**²⁵, welke betreft: verhoging van de minimumleeftijd voor het aangaan van een huwelijk; instellen van ouderlijke toestemming; doen vervallen van de verstotingsregeling; en aanpassing van de echtscheidingsgronden.
- De **herziening van de zedenwetgeving**²⁶ heeft verkrachting binnen het huwelijk strafbaar gesteld.
- De **Wet Bestrijding Huiselijk Geweld** (S.B. 2009 no. 84) biedt de mogelijkheid om via een korte procedure bescherming te bieden aan (potentiële) slachtoffers van huiselijk geweld.

Prioriteiten

Het uitblijven van het integreren van gender in het overheidsbeleid is voornamelijk gelegen aan het gebrek aan bewustzijn over gendergelijkheid, mensen – en vrouwenrechten. Het treffen van maatregelen gericht op het opvoeren van de capaciteit is een must.

²⁵ (G.B. 1973 no. 140, resolutie gepubliceerd op 17 juni 2003 onder nr. 4190/03)

²⁶ Wet van 29 juli 2009 houdende nadere wijziging van het Wetboek van Strafrecht (G.B 1911 no1, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2009 no. 34)

Ook moet het grondbeginsel van gelijkheid tussen mannen en vrouwen, zoals vervat in internationale verdragen waar de staat partij bij is²⁷, verder geïntegreerd worden in de nationale wetgeving en de Staat moet toezien op naleving daarvan door overheid en *civil society*.

Het nemen van passende maatregelen gericht op een genderevenwicht in leidinggevende posities in het politiek bestuurlijke

Actiepunten

- Gender quota 50/50; ontwikkelen van een strategie voor de komende vijf jaar die er toe moet leiden dat politieke partijen een systeem van partijquota hanteren of zich sterk maken voor wettelijk vastgestelde quota.
- Politieke scholing op het gebied van mensen -, vrouwen- en kinderrechten en gendergelijkheid; integratie in het onderwijs.
- Publiekscampagnes en voorlichting gericht op het verhogen van het bewustzijn van mensenrechten en gendergelijkheid.

Elimineren gender-gerelateerd geweld

Behalve strikte naleving en toepassing van wetgeving, zijn maatregelen in de preventieve sfeer vereist.

Actiepunten

- Het vak 'vrouwenrechten en gendergelijkheid' integreren in het curriculum van het onderwijs; te starten bij het basisonderwijs.
- Het vak 'voorkomen van huiselijk geweld' integreren in het curriculum van het onderwijs; te starten bij het basisonderwijs.
- Multidisciplinaire aanpak gender-gerelateerd geweld.
- Het instellen van een A-Team in de strijd tegen huiselijk geweld en seksueel misbruik van kinderen.

*"Het uitblijven van het integreren van gender in het overheidsbeleid is voornamelijk gelegen aan het **gebrek aan bewustzijn** over gendergelijkheid, mensen – en vrouwenrechten."*

Seksuele en Reproductieve Rechten

Het is belangrijk te onderkennen dat seksuele en reproductieve rechten voor meisjes en vrouwen cruciaal zijn voor het beleven van andere rechten.

Actiepunten:

- Seksuele en reproductieve rechten als onderdeel van het vak 'vrouwenrechten en gendergelijkheid'/seksuele voorlichting of Basic Life Skills integreren in het curriculum van het onderwijs, te starten bij het basisonderwijs.

²⁷ VN Vrouwenverdrag en het Verdrag van Belém do Pará

- Garanderen van toegang tot diensten voor seksuele en reproductieve gezondheid (voorlichting, voorbehoedsmiddelen, testen, enz.) vanuit een mensenrechtenperspectief.
- Stimuleren van het maatschappelijk debat over vraagstukken zoals abortus en homoseksualiteit vanuit een mensenrechtenperspectief.

Integreren gender in overheidsbeleid

Het streven moet erop gericht zijn om in de planning van al het beleid, de behoeften, wensen en prioriteiten van vrouwen en mannen als uitgangspunt te nemen.

Actiepunten

- Aan alle beleidsdoelen gendergelijkheidsdoelen koppelen.
- Gender-gerelateerde conceptwetten met prioriteit op DNA agenda.
- Continue training in gender, mensen- en vrouwenrechten voor overheid en sociale partners.
- Capaciteits- en positieversterking van de gender focal points.

Geraadpleegd

- Bakboord C., *Living in Fear. A study to the relation between intimate partner violence, decision-making and sexual and reproductive health*. UNFPA 2010
- Bakboord C., *van genderongelijkheid naar gendergelijkheid. Inleiding WRC/Projekta november 2014*
- Guicherit H., *Gendermainstreaming. Inleiding GOS/UNDP december 2014*
- Guicherit H., *Naar een genderevenwicht in DNA. DNA/UNDP juni 2012*
- *Huiselijk geweld 3^e kwartaal 2013 in geheel Suriname. DCIV/KPS november 2013*
- www.ookzij.sr

11. Kinderrechten

Lilian Ferrier (Foundation for Human Development), Mirjam Lieuw Kie Song (Universiteitsinstituut Kinderrechten)

Inleiding

Kinderen hebben op grond van hun kind-zijn bijzondere bescherming nodig. Het Kinderrechtenverdrag heeft tot doel die bescherming te bieden, en kinderen de mogelijkheid te bieden zich maximaal te ontwikkelen. De grootste verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de ouders en andere verantwoordelijken voor de opvoeding van het kind. Maar wanneer deze tekort schieten, dient de overheid ondersteuning te bieden. De groep kinderen betreft iedereen in Suriname in de leeftijd van 0 tot 21 jaar.

Een van de manieren om het Kinderrechtenverdrag te begrijpen, is om de verschillende artikelen te groeperen onder de volgende thema's:

- Algemene beginselen: non-discriminatie, het belang van het kind, het recht op leven, overleven en ontwikkeling, het recht op een eigen mening;
- Burgerrechten en vrijheden: het recht op een naam en nationaliteit, op privacy, om niet onderworpen te worden aan wrede behandeling;
- Gezinsomgeving en alternatieve verzorging: rechten, plichten en verantwoordelijkheden van ouders bij de begeleiding en de ontwikkeling van een kind, het recht van het kind om op te groeien bij beide ouders en op gezinshereniging, het recht om niet ontvoerd te worden naar een ander land, het recht op alimentatie, bescherming van het kind dat niet bij de ouders kan opgroeien, regelmatige evaluatie bij uithuisplaatsing;
- Basisgezondheidszorg en welzijn: het recht op goede gezondheidszorg, het recht van een kind met een beperking om een behoorlijk leven te kunnen leiden;
- Onderwijs, vrije tijd en culturele activiteiten: het recht op goed onderwijs, met duidelijk geformuleerde onderwijsdoelstellingen, op recreatie en beleving van de eigen godsdienst en cultuur;
- Bijzondere beschermende maatregelen: toepassing van het jeugdstrafrecht, het verbod van economische exploitatie en kinderarbeid, en bescherming tegen drugsmisbruik en seksuele uitbuiting.

Stand van zaken

In Suriname wordt nauwelijks rekening gehouden met het belang van het kind. De meeste beslissingen het kind betreffende worden genomen zonder dat er rekening gehouden wordt met de gevolgen die dit (direct of in de toekomst) kan hebben voor de ontwikkeling van het kind, bijvoorbeeld regelingen die genomen worden in geval van voogdij en omgang; regelingen met betrekking tot opvang in pleeggezinnen en kindertehuizen. De meest voorkomende opvoedingsstijl in Suriname is autoritair, en luisteren naar de mening van kinderen is dus geen gebruik. Hoewel er moeite wordt gedaan om aan het recht op participatie meer invulling te geven, worden er onvoldoende initiatieven ontwikkeld om daadwerkelijk uitvoering te geven aan hetgeen de kinderen aangeven.

De behandeling op basis van etnische verschillen is in bepaalde gebieden aanleiding tot discriminatie, terwijl kinderen met een beperking en kinderen met een andere seksuele geaardheid ook gediscrimineerd worden. Ongeveer 5% van de kinderen wordt bij de geboorte niet geregistreerd. Deze kinderen bestaan dus officieel niet en kunnen dus geen onderwijs of gezondheidszorg genieten. De kinderen van illegalen die in Suriname geboren worden, kunnen ook niet geregistreerd worden. Het is onbekend hoe groot deze groep is en onder welke omstandigheden zij leven.

De zorg en begeleiding van kinderen wordt te vaak overgelaten aan anderen (grootouders, peetjes, pleeggezinnen, kindertehuizen), en ouders dragen daarna geen enkele verantwoordelijkheid voor de zorg van hun kinderen. Dit is vooral het geval bij mannen die veel kinderen verwekken bij verschillende vrouwen en geen verantwoordelijkheid willen nemen, en bij de groep tienermoeders.

Jeugdigen die in aanraking komen met justitie, verdienen volgens het Kinderrechtenverdrag een speciale behandeling en mogen absoluut niet worden mishandeld of bedreigd. Hoewel er een wet opvang instellingen is goedgekeurd vindt er geen regelmatige evaluatie plaats van de kinderen in tehuizen.

Elk kind met een beperking heeft recht om een behoorlijk leven te leiden, maar beleid op dit gebied ontbreekt, waardoor integratie van kinderen met een beperking binnen het onderwijs ook niet goed mogelijk is. Het onderwijs dient bovendien absoluut afgestemd te zijn op het kind in zijn/haar regio, zodat de kinderen optimaal betrokken kunnen zijn. Omdat het onderwijs aansluit bij hun beleavingswereld, kunnen zij dan tot betere prestaties kunnen komen. Binnen het onderwijs wordt echter nauwelijks rekening gehouden met de diversiteit van onze bevolking, en vooral niet met het feit dat een relatief groot deel van onze kinderen in de thuissituatie geen Nederlands spreekt. Kinderen in de grensgebieden en in het binnenland kunnen in bepaalde gevallen ook geen onderwijs.

Hoewel er enkele pilot projecten zijn uitgevoerd, is de wetgeving op het gebied van jeugdstrafrecht nog onvoldoende aangepast. Er worden al jaren pogingen ondernomen om te komen tot een maatschappelijk systeem om kinderen te beschermen. In de praktijk is hier echter nog niet veel van te merken. Kinderen zijn nog dagelijks het slachtoffer van allerlei vormen van exploitatie.

Prioriteiten

1. Harmonisatie nationale wetgeving aan het Kinderrechtenverdrag

De nationale wetgeving moet zoveel mogelijk worden aangepast aan het Verdrag. Suriname heeft al enkele rapporten uitgebracht over de uitvoering van het Verdrag en het is onderhand duidelijk wat aangepast moet worden. Prioriteiten bij het maken en aanpassen van de nationale wetgeving zijn:

- de nodige wetten om beide ouders verantwoordelijk te stellen voor de zorg en begeleiding van hun kinderen;
- een goede bescherming van kinderen tegen alle vormen van exploitatie.

2. Bewustzijn en voorlichting

Al jaren lang wordt voorlichting over kinderrechten gegeven, maar bewustzijn hiervan is nog niet bij een ieder aanwezig. Een evaluatie van deze voorlichtingsactiviteiten is nodig voordat ertoe wordt overgegaan om nieuwe bewustzijnsprogramma's en materialen te ontwikkelen. Bovendien verdient het vergroten van de kennis en het bewustzijn onder bijzondere groepen in de komende periode meer aandacht: mensen die direct werken en/of te maken hebben met kinderen, zoals leerkrachten, crèche werkers, leidsters van oppashuizen en peuterscholen, politie, gezondheidswerkers, enz., omdat die vaak geen weet hebben van kinderrechten of vergeten dat kinderen ook rechten hebben.

*"Hoewel er moeite wordt gedaan om aan het **recht op participatie** meer invulling te geven, worden er onvoldoende initiatieven ontwikkeld om daadwerkelijk uitvoering te geven aan hetgeen de kinderen aangeven."*

3. Instelling Kinderombudsman en strengere controle op de naleving van kinderrechten

De roep om de instelling van een Kinderombudsman schijnt wat minder op de agenda te staan. De wettelijke basis is na jaren van voorbereiding er nog steeds niet, dus kan er ook nog geen implementatie plaatsvinden. Een ombudsman is juist nodig als instelling waar een ieder – en vooral de jongeren zelf – terecht kunnen om hun klachten in te dienen en waar er iemand is die voor kinderen kan opkomen. Overtreders dienen zich bewust te zijn van strengere controle, zodat vermindering van het aantal overtredingen van kinderrechten kan volgen.